

Jaar- verslag 2014

1	Investeren in de letteren
4	Het Letterenfonds in het binnenland
8	De Nederlandse literatuur over de grenzen
10	Bijzondere projecten en samenwerkingsverbanden
13	Evaluatie en kwaliteitsbeleid
15	Vooruitzichten
16	Bestuur & beheer
20	Bijlage 1: Verslag Raad van Toezicht 2014
23	Bijlage 2: Toekenningen 2014
25	Bijlage 3: Activiteiten 2014
34	Bijlage 4: Publicaties, websites en social media
37	Colofon

Investeren in de letteren

Een spraakmakende en veelgeprezen presentatie van Nederlandse striptekenaars op het stripboekenfestival in Angoulême, een succesvolle eerste editie van de Schwob boekhandelsactie waarin recent (her)ontdekte meesterwerken op eigentijdse wijze onder de aandacht van het lezerspubliek werden gebracht, de verkiezing van Nederland en Vlaanderen als *Ehrengast* op de Frankfurter Buchmesse in 2016 en de lancering van *The Art of Impact* – het zijn slechts enkele van de hoogtepunten die 2014 rijk was, een jaar dat bovendien werd afgesloten met een positieve beoordeling van het Nederlands Letterenfonds door de visitatiecommissie cultuurfondsen.

Het Nederlandse boekenbedrijf mag in 2014 weliswaar nog niet volledig uit het economische dal zijn geklommen, er is niettemin voldoende reden tot tevredenheid en optimisme over de staat van de Nederlandstalige literatuur, zowel binnen als buiten de grenzen. Voor het Letterenfonds gaat 2014 de boeken in als het jaar van vernieuwde aandacht voor herontdekte klassieken, waarin tegelijkertijd nieuwe generaties jonge schrijvers de literaire podia beklommen en belangwekkende vertalingen in en uit het Nederlands met lofuitingen werden ontvangen – 2014 was in algemene zin, en niet alleen volgens het Nederlands Letterenfonds, een uitstekend literair jaar.

Tevreden is het Letterenfonds ook met de stijging van 23% van het aantal aanvragen voor vertaalsubsidies buitenland. Deze werd in belangrijke mate veroorzaakt door de gestegen verkoop van buitenlandse vertaalrechten van Nederlandstalige literatuur, als gevolg van een aantrekkelijke buitenlandse boekenmarkt en inspanningen van het Letterenfonds en Nederlandse uitgevers in het kader van het gastlandschap op de Frankfurter Buchmesse in 2016. Ook op de ondersteuningsmogelijkheden voor literaire festivals en projecten werd meer dan voorheen een beroep gedaan. Hier lijken de gevolgen van de bezuinigingen op cultuur door lokale overheden zichtbaar te worden.

Missie

Dat de literatuur in Nederland, ondanks economisch zwaar weer en ingrijpende maatschappelijke veranderingen, nog steeds tot de best verspreide en succesvolste kunstvormen behoort – in 2014 lasen Nederlanders gemiddeld 8 boeken – is mede te danken aan een effectief samenspel van makers, markt en overheid. Hierin vervult het Letterenfonds een belangrijke rol: als subsidieverstrekker, als initiator en organisator van literaire projecten en stimuleringsprogramma's. Het fonds stimuleert, door middel van beurzen en subsidies aan schrijvers, vertalers, uitgevers en festivals, de kwaliteit, pluriformiteit en veelstemmigheid in de literatuur, en bevordert de verspreiding en promotie van de Nederlands- en Friestalige literatuur in binnen- en buitenland. Deze missie, waarin

aandacht voor aanbod, zichtbaarheid en vraag samenkomt, is het uitgangspunt bij de beleidskeuzes van het Letterenfonds.

Investeren in de creatie van belangwekkend literair werk, dat zonder ondersteuning niet tot stand zou komen, is een essentiële taak van het Letterenfonds. Zorg voor kwaliteit en diversiteit betekent echter niet uitsluitend zorg voor aanbod van oorspronkelijk Nederlands- en Friestalig werk. Verbindingen met andere literaturen, artistieke en maatschappelijke contexten zijn van vitaal belang voor de ontwikkeling van de eigen literatuur; het bevorderen en tot stand brengen van deze verbindingen maakt dan ook vanzelfsprekend deel uit van de missie van het fonds. Het vertaalbeleid van het fonds, dat zich enerzijds richt op de totstandkoming van vertalingen uit de wereldliteratuur, en anderzijds de verspreiding van Nederlandstalige literatuur in het buitenland stimuleert, vervult hier de functie van bruggenbouwer. Op deze manier draagt het fonds bij aan een rijk en divers klimaat waar literatuur van waarde kan ontstaan die vervolgens succesvol in het buitenland onder de aandacht kan worden gebracht.

Om dit te bewerkstelligen hanteert het fonds verschillende instrumenten: enerzijds het verstrekken van subsidies aan schrijvers, vertalers en uitgevers en anderzijds de uitvoering van promotieactiviteiten (met name in het buitenland) die gekoppeld zijn aan die subsidies. Zowel in binnen- als buitenland werken we nauw samen met de uitgevers, van wie zowel bij nieuwe literaire werken als bij vertalingen van (moderne) klassieken een serieuze investering wordt verwacht.

Behalve investeren in de kwaliteit van scheppende kunstenaars beijvert het Letterenfonds zich ook voor het in stand houden van de kwaliteit van de vraag, met programma's en stimuleringsregelingen gericht op het vergroten van het lezersbereik. Dat doet het fonds onder meer door (meerjarige) ondersteuning van literaire festivals, het organiseren van schrijvers- en vertalerstournees en het investeren in (digitale) projecten die de lezer opzoeken. Daarnaast maakt het fonds middelen vrij voor programma's die de zichtbaarheid en het publieksbereik van auteurs en vertalers vergroten, waarbij we samenwerken met onze bureaus in het Letterenhuis, Schrijvers School Samenleving (SSS) en Stichting Lezen, en met de CPNB.

Vraag en aanbod op de *buitenlandse* markt creëert het Nederlands Letterenfonds ook. In de eerste plaats door het selecteren en bij uitgevers en agenten aanbieden van hoogtepunten uit de recente fictie- en non-fictieproductie (in de brochures *10 Books from Holland*, *Quality Non-Fiction* en *Children's Books*) en Nederlandse klassieken (*Dutch Classics*). Daarnaast presenteert het fonds de Nederlandse literatuur op de belangrijkste internationale boekenvakbeurzen in Frankfurt, Londen en Bologna, waarbij de focus op Europa en het Engelse taalgebied ligt. Van groot belang voor de verspreiding van de Nederlandse literatuur en voor de Nederlandse uitgeverij zijn de marktverkenningen en prospectiereizen die het Letterenfonds onderneemt. De kennis en nieuwe contacten die

hierbij worden opgedaan worden met het Nederlandse boekenbedrijf gedeeld. Bij deze marktverkenningen richt het fonds zich specifiek op opkomende economieën als Brazilië, China, Rusland en Turkije. Bij de inspanningen gericht op het buitenland trekt het Letterenfonds veelal gezamenlijk op met de collega's van het Vlaams Fonds voor de Letteren.

Het Nederlands Letterenfonds kent een op de literaire sector toegesneden subsidiesysteem, waarin met gemiddeld kleine bedragen veel tot stand kan worden gebracht. Zo was in 2014 de gemiddelde stimulerings- of werkbeurs die een auteur ontving voor het schrijven van nieuw werk zo'n 19.000 euro, voor vertalers geldt dat de gemiddelde subsidie per vertaalproject ongeveer 8.900 euro bedraagt, terwijl *translation grants* gemiddeld 2.700 euro bedragen en incidentele manifestaties en projecten in de regel rond de 15.000 euro krijgen. De beoordeling en behandeling van aanvragen op het gebied van de literatuur is een bewerkelijk en arbeidsintensief proces, mede vanwege de vele specialismen die ermee gemoeid zijn; zo is inbreng van deskundigheid in vele verschillende talen noodzakelijk. Het Letterenfonds werkt om die reden met een omvangrijke poule van externe adviseurs. Het is ook een tijdrovend proces: het lezen en beoordelen van een boek of de kwaliteit van een vertaling kost nu eenmaal tijd. Dit maakt de procedures van het Letterenfonds soms complexer, soms 'duurder', maar beslist niet minder efficiënt dan die van andere fondsen.

“Volgens Bussemaker is de uitverkiezing van Nederland en Vlaanderen tot ‘Schwerpunkt’ goed nieuws voor de Nederlandstalige creatieve cultuur. Ook Tiziano Perez, namens het Letterenfonds bij de ondertekening van het convenant aanwezig, wees desgevraagd naar de grote mogelijkheden van een gezamenlijke presentatie in 2016: ‘Het is de bedoeling dat het niet alleen een grote presentatie wordt voor een groot publiek – we denken aan enige tientallen schrijvers –, maar ook dat de aandacht die we krijgen leidt tot langduriger belangstelling.’”

‘Nederland en Vlaanderen in 2016 gastland samen met Vlaanderen’ door Arjan Peters, *de Volkskrant*, 18 maart 2014.

“Het is een ongelooflijke kans voor de Nederlandstalige auteurs. Het is ook een groot compliment als de Frankfurter Buchmesse in 2016 de Nederlandse en Vlaamse literatuur centraal wil stellen. We zijn heel blij.’ Dat zei woordvoerder Peter Rosendaal van de CPNB.”

‘Ongelooflijke kans voor Nederlandse auteurs’, *De Telegraaf*, 17 maart 2014.

“Duitse uitgevers willen minstens één of twee auteurs uit het gastland in hun stal hebben op de Buchmesse.’ [...] Er volgen nog meer kennismakingsbijeenkomsten, vertelt Bas Pauw. Die zijn naar genre ingericht. ‘We hebben de ambitie om alle prominente uitgevers aan bod te laten komen.’ Voor 2016 zijn reizen voor buitenlandse journalisten gepland.”

‘Vorbereiding Schwerpunkt Buchmesse 2016 van start: Duitse uitgevers op bezoek’ door Robertine Romeny, *Boekblad*, 20 mei 2014.

“Het Nederlands Letterenfonds is druk met het verkopen van Nederlandse titels omdat Nederland over twee jaar het zogeheten Schwerpunkt is op de beurs. Behalve Ida Simons doen auteurs als Herman Koch, Luuk van Middelaar, Niña Weijers en Murat Isik het goed, aldus het Nederlands Letterenfonds.”

‘Ida Simons en andere hypes op de Buchmesse’ door Toef Jaeger, *NRC Handelsblad*, 10 oktober 2014.

“Een hoogtepunt van de week waren volgens junior projectmedewerker Melle van Loenen de speeddates in de Amsterdamse Brakke Grond, waar vertegenwoordigers van De Arbeiderspers, De Bezige Bij, Querido, Van Oorschot, Cossee, Nieuw Amsterdam, Atlas/Contact, De Harmonie en Prometheus in gesprek gingen met hun internationale collega’s. ‘Een soort mini-Frankfurt was het.’”

‘Derde Publishers Tour in teken van poëzie’ door Sabine Kok, *Boekblad*, 17 november 2014.

Het Letterenfonds in het binnenland

Het Letterenfonds is georganiseerd langs de twee belangrijkste onderscheidende werkterreinen die ieder hun eigen aanpak vergen, maar nauw met elkaar in verband staan: een afdeling binnenland enerzijds, met de nadruk op subsidieverlening voor creatie, en een afdeling buitenland anderzijds, met de nadruk op promotie van Nederlands- en Friestalige literatuur door middel van activiteiten gecombineerd met stimuleringsubsidies. In 2014 had het fonds een twintigtal subsidiemogelijkheden (zie bijlage 2), waaronder één pilotregeling. Twee regelingen werden in 2014 herzien (voor invoering in 2015): de regeling *Projectwerkbeurzen vertalers* en de *Regeling digitale literaire projecten*.

De belangrijkste regelingen ter stimulering en ondersteuning van de totstandkoming van nieuw literair werk zijn de regeling *Projectsubsidies voor publicaties* en de regeling *Projectwerkbeurzen vertalers*, gezamenlijk goed voor ongeveer 40% van de totale reguliere bestedingen van het Letterenfonds. Voor de regeling *Projectsubsidies voor publicaties* geldt dat het aantal aanvragen in 2014 ten opzichte van het jaar ervoor nagenoeg gelijk is gebleven. Dit jaar ontving het fonds in totaal 172 aanvragen in deze regeling, waarvan er 120 werden gehonoreerd (3 meer dan in 2013). Er is alle reden om vol verwachting uit te kijken naar de resultaten van deze investeringen, die ook dit jaar weer belangwekkende auteurs in staat stelden om nieuwe romans, essays, kinderboeken, dichtbundels te schrijven, zoals Franca Treur, Lieke Marsman, Alfred Schaffer, Kees 't Hart, Christiaan Weijts, Inez van Dullemen, Mensje van Keulen, Tomas Lieske, Tijs Goldschmidt, Jeroen Brouwers, Joris van Casteren, Bibi Dumon Tak, Hans Hagen en Edward van de Vendel. En om uit te kijken naar biografieën van onder meer Hugo Brandt Corstius (Liesbeth Koenen), Etty Hillesum (Judith Koelemeijer) en Fritz ten Harmsen van Beek (Maaïke Meijer). Ook konden negen recent gedebuteerde talentvolle schrijvers dankzij een projectsubsidie werken aan een tweede literair werk. In 2014 konden aanvragen van Mohammed Benzakour, Naomi Rebekka Boekwijt, Ilse Bos, Mano Bouzamour, Pauline Genée, Roman Helinski, Bertram Koeleman, Elisabeth van Nimwegen en Marjolaine Oppenheim-Spangenberg op ondersteuning van het Letterenfonds rekenen.

Als literaire prijzen een indicatie zijn voor de mate waarin het fonds erin slaagt bij te dragen aan de bevordering van de kwaliteit van de Nederlandstalige en Friese literatuur, dan is het fonds over 2014 bepaald niet ontevreden. Zelden werden zoveel door het fonds ondersteunde schrijvers bekroond: zo ontving Marjolijn Hof de Woutertje Pieterse Prijs voor *De regels van drie* terwijl de Gouden Griffel en het Gouden Penneel respectievelijk werden toegekend aan *Het raadsel van alles wat leeft en de stinksokken van Jos Grootjes uit Driel* van Jan Paul Schutten en Floor Rieder. Ilja Leonard Pfeijffer won met

La Superba zowel de Libris Literatuur Prijs als de Tzum-prijs, de Gouden Boekenuil ging naar Joost de Vries voor zijn roman *De republiek*. Dichteres Esther Jansma ontving de C.C.S. Croneprijs voor haar gehele oeuvre. De Inkttaap ging naar Tommy Wieringa voor *Dit zijn de namen*, Michiel Stroink won de DJP met *Tilt*, Marcel van Engelen kreeg de M.J. Brusseprijs voor *Het kasteel van Elmina, in het spoor van de Nederlandse slavenhandel in Afrika*, terwijl de Bob den Uyl Prijs naar Lieve Joris' *Op de vleugels van de draak. Reizen tussen Afrika en China* ging. Dichter Mischa Andriessen werd bekroond met het Charlotte Köhler Stipendium en de Academica Literatuurprijs werd in ontvangst genomen door Hannah van Wieringen voor haar prozadebuut *De kermis van Gravezuid*. Tijdens Het Schrijversfeest van Writers Unlimited werd de Constantijn Huygens-prijs 2014 uitgereikt aan Mensje van Keulen (oeuvre) en de Bordewijkprijs aan Jan van Mersbergen voor *De laatste ontsnapping*. Tot slot werd op de valreep van dit jaar bekend dat de PC Hooftprijs 2015 aan dichteres Anneke Brassinga zal worden toegekend.

Ook wat vertalingen in het Nederlands betreft vielen er genoeg hoogtepunten te vieren. De Filter Vertaalsprijs ging dit jaar naar Mari Alföldy voor *Satanstango* van de Hongaarse schrijver László Krasznahorkai. Pieter van der Drift ontving voor zijn vertaling van Davide Longo's *De verticale man* de Dioraphte Jongerenliteratuur Prijs. Vertaler Russisch-Nederlands Hans Boland weigerde in 2014 een hoge Russische onderscheiding te ontvangen uit handen van Poetin, maar werd in datzelfde jaar bekroond met de prestigieuze Nijhoff Prijs. De Suid-Afrikaanse Akademie vir Wetenskap en Kuns kende aan Riet de Jong-Goossens een Erepenninng toe, vanwege haar grote verdiensten als vertaler van Afrikaanstalige literatuur in het Nederlands, de Grand Prix de la traduction littéraire van de Federatie Wallonië-Brussel ging naar Marianne Kaas voor haar vertalingen van Jean-Philippe Toussaint, Andrea Kluitmann werd bekroond met de VvL Penning, en Annelies van Hees ontving de Amy van Marken Prijs voor haar vertaling van de Deense klassieker *Niels Lyhne* van Jens Peter Jacobsen. Het Letterenfonds kende haar oeuvreprijs voor de literair vertaler als cultureel ambassadeur dit jaar toe aan Paul Beers, die proza en poëzie van Robert Menasse, Ingeborg Bachmann en Witold Gombrowicz vertaalde en dit werk via interviews, essays en lezingen breder onder de aandacht bracht.

Hoewel de kwaliteit van de vertalingen in het Nederlands onverminderd hoog blijft, vertoont het aantal vertalingen al enige jaren onmiskenbaar een dalende trend. Het fonds beziet deze daling – in 2014 gelukkig al minder uitgesproken dan in voorgaande jaren – met zorg en heeft daarom met verschillende partners meerdere stimulerings- en promotieprogramma's opgezet om de aandacht voor vertalingen en het vertalen te vergroten, waaronder het verderop besproken Schwob, de Vertalersgeluktournee en het programma Vertalen in Zicht. In 2014 ontving het fonds 189 aanvragen in de regeling *Projectwerkbeurzen vertalers*, 20 minder dan in 2013. In totaal werden 174 aanvragen toegekend.

Werken aan zichtbaarheid van literatuur en vertalingen

Activiteiten gericht op zichtbaarheid van literair auteurs en vertalers behoren voor het Letterenfonds tot de speerpunten van de huidige beleidsperiode. Met de partnerorganisaties in het Letterenhuis, Stichting Lezen en SSS, wordt nauw samengewerkt bij de ontwikkeling van plannen die de ambities van het fonds bij de promotie van literair auteurs en vertalers kunnen versterken, bijvoorbeeld via leesbevordering en presentaties op scholen en in bibliotheken. Ook op het gebied van vertalingen in het Nederlands, met name van klassieke nog onvertaalde meesterwerken uit de wereldliteratuur, zijn in 2014 belangrijke vorderingen gemaakt.

Ook de samenwerking met SSS en het CPNB bij activiteiten in de *Poëziweek*, de door NPO Cultura vanuit de bibliotheek van het Letterenfonds uitgezonden literaire talkshow *Letteren & cetera*, de *Shut up & Write*-avonden die als onderdeel van het debutantenprogramma werden georganiseerd, en de samenwerking met het Vlaams Fonds voor de Letteren en de Taalunie bij het auteursprogramma *Ken je burens* zijn concrete resultaten van dit 'zichtbaarheidsbeleid'.

Met *De Groene Amsterdammer*, SPUI25 en Athenaeum Boekhandel wordt samengewerkt bij de organisatie van de Europese Literatuur Prijs, die in 2014 voor de vierde keer werd uitgereikt. Op 25 juni van dat jaar werd in het radioprogramma *Opium* op 4 door Alexander Rinnooy Kan bekendgemaakt dat de Europese literatuurprijs 2014 werd toegekend aan Franse schrijver Jérôme Ferrari en vertalers Jan Pieter van der Sterre en Reintje Ghoos voor *De preek over de val van Rome* (verschenen bij De Bezige Bij). Aan de longlist van de prijs werd opnieuw de goedbezochte Vertalersgeluktournee gekoppeld, waarbij de vertalers van de genomineerde romans zich voorstellen aan en in gesprek gaan met klanten van deelnemende boekhandels. Het is maar één van de activiteiten die het fonds samen met de vertalersgemeenschap in Nederland organiseert; ook de vertaalworkshops (i.s.m. het Expertisecentrum Literair Vertalen) en de jaarlijkse Literaire Vertaaldagen waren een groot succes.

De verbinding van het vertalen met het onderwijs heeft een belangrijke impuls gekregen met de pilot *Vertalen in zicht*, opgezet in samenwerking met Verstegen & Stigter Culturele producties. Vertalen in zicht is een campagne die beoogt scholieren en docenten enthousiast te maken voor het vak vertalen. Door het aanbieden van een gratis lesbrief, voorbeeldlessen op video, en het organiseren van vertalersbezoeken op middelbare scholen laat dit programma zien dat vertalen niet alleen belangrijk is, maar ook leuk en interessant kan zijn. In de eerste twee lesbrieven stonden songteksten en toneelfragmenten centraal – teksten die aansluiten bij de leefwereld van de leerlingen. In het schooljaar 2013-2014 zijn er meer dan 10 schoolbezoeken gerealiseerd. De ambitie is om de bekendheid van het programma te vergroten en de hoeveelheid schoolbezoeken uit te breiden, waarbij de vertaler toegang krijgt tot een alternatieve bron van inkomsten. Het programma draait zo om zichtbaarheid en ook om cultureel ondernemerschap.

De kracht van literatuur

In de zomer van 2014 werd Amsterdam overspoeld door *The Fault in our Stars*-toeristen, tieners nog, die de stad als bedevaartsoord bezochten om hier met eigen ogen alle locaties uit de film te bekijken; van het Anne Frankhuis tot een bankje op een hoek van de Leidsegracht. De film is gebaseerd op het gelijknamige boek van YA-auteur en vlogger John Green. Hij schreef de roman voor een belangrijk deel in de Amsterdamse schrijversresidentie aan het Spui waar hij in 2011 ruim twee maanden op uitnodiging van het Letterenfonds verbleef. Het boek vertelt niet alleen een spannend en ontroerend verhaal, een tranentrekker van jewelste, het is ook één grote ode aan de kracht van literatuur. *Een weeffout in onze sterren*, de Nederlandse vertaling door Nan Lenders, werd zowel bekroond met de jury- als de publieksprijs van de Dioraphte

Jongerenliteratuur Prijs 2013. Uit dankbaarheid voor zijn verblijf als WiR in Amsterdam doneerde Green het DJP prijzengeld vervolgens aan het Letterenfonds. De donatie werd, na overleg met Green zelf, geïnvesteerd in de Grunberg expositie (UvA) waaraan tevens een, educatief programma is verbonden. In 2014 verbleven Nihad Siries (Syrië), Dato Turashvili (Georgië), Olga Grjasnowa (Azerbeidzjan/Duitsland), Hila Blum (Israël), Jesús Carrasco (Spanje), Philipp Blom (Duitsland), Roderik Six (België) en Katharina Teutsch (Duitsland) als WiR in Amsterdam. Zij leverden elk op hun eigen wijze een bijdrage aan het literair-culturele klimaat in het Nederlandse taalgebied. Ze verzorgden colleges aan de VU, de UvA en de Radboud Universiteit Nijmegen, namen deel aan conferenties, en verzorgden optredens in onder meer Amsterdam, Leeuwarden, Leiden, Utrecht, Den Haag, Antwerpen en Brussel.

In het kader van het zichtbaarheidsbeleid hebben met name kwetsbare genres als poëzie, essayistiek en klassieke uit minder courante talen de aandacht van het Letterenfonds. Zo exploiteert het fonds niet alleen de *Kousbroek Essay Opdrachtregeling* (waarmee redacties van literaire tijdschriften en dag- en weekbladen (zowel in papieren als digitale vorm) gestimuleerd worden tot het publiceren van essays en het organiseren van publieksactiviteiten rond de essayistiek), maar werkt het ook samen met de CPNB en SSS om de poëzie dichters bij lezers en luisteraars te brengen. Omdat poëzie aan kracht wint als ze wordt voorgedragen kunnen boekhandels, bibliotheken en scholen via de actie *Boek een dichter* dichters laten optreden voor een extra aantrekkelijk Poëzie-weektarief. De actie Boek een dichter werd ondersteund door een brochure, die in samenwerking met de CPNB is samengesteld, waarin tien recente dichtbundels worden uitgelicht. De samenwerking zorgde voor een toename van 15% van het aantal poëzievoordrachten: in totaal vonden er 74 optredens plaats.

Om de diversiteit van het literaire aanbod te waarborgen en de kwetsbare positie van literatuur in vertaling te versterken, startte het Nederlands Letterenfonds in 2010 met het programma Schwob.nl. Schwob brengt hoogwaardige, nog onvertaalde klassieke literatuur uit alle windstreken onder de aandacht van uitgevers, boekhandelaren en lezers. Bijzonder is dat het project stimulerend, onder-

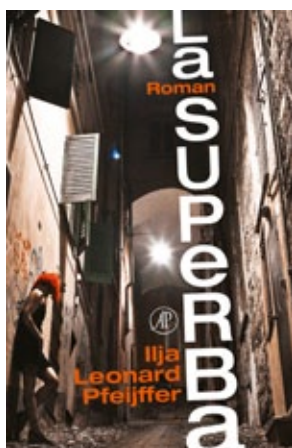

“Het bekroonde boek staat met beide benen in het nu, het thematiseert de verwarring van dit tijdsgevoel, het verkent een nieuwe en verfrissende omgang met schijn en wezen, het treedt intelligent in dialoog met divers cultureel erfgoed. En dat alles in een uitgepuurde stijl en internationale klasse ademend. De jury bekroont een boek zoals er niet eerder een geschreven was: een vrolijk verhaal over droefenis, waarin leesplezier gepuurd wordt uit rouw. Een ingenieus mozaïek van stijlen, genres en registers, die onze tijd een verrassende spiegel voorthoudt. Een slimme pageturner. Een authentieke roman over authenticiteit. De Gouden Boekenuil 2014 gaat naar *De republiek* van Joost de Vries.”

De jury van de Gouden Boekenuil 2014: Friedl' Lesage (voorzitter), Wim Brands, Elsbeth Etty, Leen Huet, Bart Vanegeren en Vicky Vanhoutte.

“Zo speelt de auteur met ons het spel van fictie en werkelijkheid, drijft hij de spot met zijn literaire statuur en ijdelheid en schept hij er een duivels genoeg in zijn lezers op het verkeerde been te zetten. De lichtvoetigheid van zijn spel doet echter niets af aan de ernst van zijn betrokkenheid. Tegenover zijn luxemigratie zet de auteur die van de Marokkaanse rozenverkoper Rashid en de Senegalese bootvluchteling Djiby, die in de trotse stad na een helse oversteek hun geluk komen beproeven, zoals Italiaanse emigranten dat eerder deden in La Merica. Behalve een ode aan Genua en zijn bewoners, is *La Superba* in de eerste plaats een ode aan de verbeelding.”

De jury van de Libris Literatuurprijs 2014: Paul Witteman (voorzitter), Hugo Brems, Arjen Fortuin, Gemma Nefkens en Marjolijn Pouw.

“Het staat voor de jury dan ook vast dat hij één van de grootste stillisten uit de Nederlandse literatuur is. Pfeijffer is een schrijver die nog dúrft te schrijven, in zijn proza trekt hij alle registers op.”

De jury van de Tzum-prijs 2014: Djuna ter Beke, Roos Custers, Rieuwert Krol, Marleen Nagtegaal, Coen Peppelenbos en Bart Temme.

steuning en promotie in zich verenigt. Schwob brengt ontdekkingen in beeld bij uitgevers, ondersteunt de uitgave en ontwikkelt programma's voor de collectieve promotie van gepubliceerde werken. Ondersteuning van creatie en stimulering van vraag worden op deze wijze in één programma naadloos met elkaar verbonden. Schwob heeft de afgelopen periode bekendheid en waardering verworven onder Nederlandse uitgevers. Veel meer dan een website alleen, is Schwob inmiddels een Europees netwerk, met acht internationale partners en een substantiële Europese subsidie. In de zomer van 2014 ging een eerste *boekhandelsactie* van start, met een *Schwobfest* op 6 juli in Haarlem; aan de actie werd door een groot aantal betrokken uitgevers en vertalers deelgenomen. Schwob is in korte tijd uitgegroeid tot een initiatief met internationale bekendheid, een platform voor literatuur in vertaling.

Via de *Regeling meerjarige subsidies* ondersteunt het fonds sinds 2013 structureel acht grote Nederlandse literaire en literair-educatieve manifestaties: Writers Unlimited in Den Haag, Crossing Border in Den Haag, Passionate Bulkboek in Rotterdam, Poetry International in Rotterdam, Wintertuin in Nijmegen en Literatuurhuis in Utrecht. Daarnaast werden twee literair-educatieve organisaties gesubsidieerd, te weten School der Poëzie en Poëziepaleis. Deze organisaties ontvingen ook gemeentelijke ondersteuning. Waar de grote gemeenten binnen hun kunstenplannen subsidies toekennen voor vier jaar, kan het Letterenfonds alleen tweejarige subsidies verlenen. De plicht om al na twee jaar een hernieuwde aanvraag in te dienen is een extra belasting voor de aanvragers én het Letterenfonds. Daarom besloot het fonds tot een lichte procedure voor de hernieuwde aanvragen voor 2015-2016, waarbij de organisaties geen geheel nieuwe aanvraag met beleidsplan hoeven in te dienen. Een korte evaluatie en een bijgesteld activiteitenplan plus begroting volstonden. Zomer 2014 hield de adviescommissie een midterm review met de acht manifestaties op basis van deze stukken, de jaarrekeningen 2013 en verslagen van festivalbezoeken. Mede op grond daarvan stelde de adviescommissie een advies op over subsidieverlening voor 2015-2016. Door de cultuurbezuinigingen stond het jaar 2013 voor de grote manifestaties die uit de basisinfrastructuur (BIS) kwamen vooral in het teken van de sterke vermindering (vrijwel 50%) van de subsidies. Nu, anderhalf jaar later, zijn de gevolgen van deze bezuinigingen goed te merken in de bedrijfsvoering en de activiteiten van de betrokken organisaties. Vanwege het grote belang van de manifestaties voor de literaire sector volgt het Letterenfonds de ontwikkelingen bij de (inter)nationale festivals en literair-educatieve instellingen op de voet. Om de continuïteit van de programmering en de educatieve taken van deze instellingen te kunnen garanderen heeft het fonds voor 2015 uit het bestemmingsfonds OCW eenmalig extra bedragen toegekend.

Binnen de *Regeling incidentele subsidies literaire projecten en manifestaties* is per 2013 het basisbedrag waarvoor kan worden aangevraagd verhoogd naar € 10.000, waardoor de aanvragen wonen aan professionaliteit en ambitieniveau. De aanvragen die nu worden ingediend zijn van betere kwaliteit en groter literair belang. Deze trend heeft zich in 2014 doorgezet, tegelijk werd

geconstateerd dat de druk op het budget sterk toeneemt. Gezien het grote aantal aanvragen (42) diende er dit jaar niet alleen inhoudelijk maar ook budgettair te worden geprioriteerd.

Innovatie

Het fonds ziet voor zichzelf een rol bij het initiëren van projecten waarin literaire creatie en digitale innovatie samenkomen zonder direct winst oogmerk. Één zo'n initiatief is het dit jaar in samenwerking met het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie uitgevoerde programma *Literatuur op het Scherm*, waarbij schrijvers en vormgevers in duo's bijeen worden gebracht en hun prototype of eindproduct presenteren aan een breder publiek. Een zeer geslaagde presentatie vond plaats op 13 december in het Stedelijk Museum Amsterdam. Tijdens de discussie na was er lof voor de verbreding naar genres en het hoge ambitieniveau van deze editie, als verbeterpunt werd opgemerkt dat het zinvol zou zijn als het fonds zijn digitale regelingen ook zou openstellen voor auteurs die (nog) niet aan de drempel van één boekpublicatie voldoen.

Daarnaast voerde het Letterenfonds in 2013 en 2014 de *Regeling digitale literaire projecten* uit. Met deze regeling wil het fonds door projectinvesteringen digitale vernieuwing op literair gebied stimuleren. De regeling richt zich op rechtspersonen en kent een open karakter, zodat nieuwe ideeën en innovatieve samenwerkingsverbanden worden aangemoedigd. Er waren in 2014 twee rondes gepland, waarin in totaal slechts drie projecten konden worden gehonoreerd. In ronde twee kon zelfs geen enkele aanvraag worden behandeld; 5 potentiële aanvragers trokken hun aanvraag in. Het grootste struikelblok vormden de ingangseisen. Het fonds verlangt kwalitatief goed uitgewerkte projectplannen die verschillende terreinen bestrijken: inhoudelijk, artistiek, marketingtechnisch, technologisch en financieel. Een onvolkomenheid bij een aanvraag laat zich meestal niet een-twee-drie oplossen. Om de aanvragers tegemoet te komen, biedt het fonds in 2015 de extra mogelijkheid van een ontwikkelingssubsidie waarmee aanvragers voorstellen kunnen uitwerken tot voldragen projectplannen.

De regeling werd in 2014 geëvalueerd en herzien. Geconcludeerd werd onder meer dat de voorwaarde van niet-commercialiteit in de praktijk lastig te hanteren is. Het stimuleren van digitaal gecreëerde content of digitale gidsfuncties is nu eenmaal pionierswerk, dat zich minder goed leent voor een beoordeling binnen traditionele kaders. Het is inherent aan pionierswerk dat projecten soms in onverwachte richtingen evolueren. Bij het herschrijven van de regeling zal het Letterenfonds daarmee rekening houden, bijvoorbeeld door een vorm van recoupment in te bouwen.

De Nederlandse literatuur over de grenzen

Internationalisering in een strategisch versterkend verband van halen en brengen behoort tot de *core business* van het Letterenfonds. Het is een intrinsiek onderdeel van de ketengedachte die ten grondslag ligt aan de werkwijze van het fonds ten aanzien van marktverruiming voor de letteren. Het fonds sluit daarbij nauw aan bij zowel de beleidsprioriteiten (ook in geografische zin) van de overheid als bij de ontwikkelingen in de sector waar door teruglopende verdiensten in het binnenland de noodzaak tot marktverruiming elders sterk is gegroeid. Het fonds constateert dat het belang van actieve promotie van Nederlandse literatuur in het buitenland alleen maar groter is geworden.

Vertoonde het aantal aanvragen voor ondersteuning van vertalingen van Nederlandstalige literatuur in het buitenland al enige jaren een lichte groei, in 2014 steeg het aantal spectaculair. In totaal ontving het Letterenfonds 283 subsidieaanvragen (een stijging van 23% ten opzichte van het jaar ervoor) van uitgevers uit 39 verschillende talen. Het aantal aanvragen betreft slechts een beperkt deel van het aantal titels dat jaarlijks dankzij bemiddeling door het Letterenfonds in het buitenland verschijnt. Op basis van de stijging van het aantal aanvragen mag de komende jaren ook een stijging van het totale aantal verschenen vertalingen worden verwacht. Dit is goed nieuws voor Nederlandse uitgevers en vooral voor de auteurs voor wie de verkoop van nevenrechten (o.a. vertaal- en filmrechten) een steeds groter wordend deel van de inkomsten uit literaire arbeid vormt.

De groei van het aantal vertalingen werd in 2014 met name gerealiseerd in Duitsland, en in mindere mate in Brazilië, Hongarije en Turkije. Ook vertalingen in het Chinees, met name wat kinder- en jeugdliteratuur en non-fictie betreft, lijken structureel een substantieel deel van het totale aantal vertalingen uit te maken. De stijging is geheel in lijn met wat op basis van de promotionele inspanning van het Letterenfonds mag worden verwacht. Het Letterenfonds organiseerde zowel in Hongarije als Turkije literaire manifestaties: in samenwerking met het Tanpinar Literatuurfestival en de Internationale boekenbeurs in Istanbul bracht het Letterenfonds, net als in 2013, Nederlandse schrijvers onder de aandacht van het Turkse lezerspubliek; in Boedapest was het Brody House het decor van een zeer succesvolle editie van het festival *Café Amsterdam*, dat voor deze gelegenheid werd georganiseerd samen met Crossing Border Den Haag. De gestegen aandacht voor Nederlandse schrijvers in Brazilië is een gevolg van een aantal prospectiereizen van het Letterenfonds ter voorbereiding op een literaire manifestatie die het fonds in 2015 in São Paulo en Rio de Janeiro organiseert. Bijzondere aandacht was er in 2014 voor de Nederlandse graphic novel; ter gelegenheid van de stripboekenbeurs in Angoulême organiseerde het fonds samen met curatoren Gert Jan Pos en Joost Swarte een veelbesproken presentatie en postercampagne getiteld *La bédé est dans la rue*.

La bédé est dans la rue

Januari 2014 reed er een autobus met 20 Nederlandse tekenaars, onder aanvoering van Joost Swarte en Gert Jan Pos, naar de Franse stad Angoulême, waar ieder jaar het grootste stripfestival van de wereld plaatsvindt. Ter ere van oeuvreprijswinnaar Willem (Bernard Holtrop), die in 2013 de Grand Prix van Angoulême had gewonnen, werkten de Nederlandse tekenaars in Les Ateliers Néerlandais. Iedere dag tekenden ze affiches over de actualiteit: President Hollande met integraalhelm, de belastingontduiking van Dieudonné Mbala Mbala, Poetin in Sochi, Fukushima en Albert Camus. De affiches werden ter plekke gedrukt door Sjoerd van Ree,

met een zelfontworpen zeefdruk-installatie, en verschillende keren per dag geplakt in de stad. In totaal werden tijdens de festivaldagen 80 posters gemaakt en verspreid. Ook waren ze te zien op de website van het dagblad *Libération*. De postercampagne en presentatie van Nederlandse striptekenaars kreeg als titel *La bédé est dans la rue*, verwijzend naar een beroemde poster uit 1968, *La Beauté est dans la rue*. Les Ateliers Néerlandais waren toegankelijk voor publiek. De nationale televisie van Frankrijk kwam op bezoek. De directeur van het festival liet zich bij voorkeur interviewen in het decor van het Nederlandse atelier. Aan *La bédé est dans la rue* namen deel: Serge Baeken, Theo van den Boogaard, Jan Cleijne, Peter van Dongen, Guido van Driel, Jeroen Funke, Floor de Goede, Erik de Graaf, Milan Hulsing, Maaïke Hartjes, Aimee de Jongh, Hanco Kolk, Henk Kuijpers, Nanne Meulendijks, Sam Peeters, Michiel van de Pol, Robert van Raffae, Marcel Ruijters, Anne en Eva Stalinski, Ruben Steenman, Barbara Stok, Joost Swarte, Paul Teng, Typex. Ook Peter Pontiac, die wegens ziekte niet naar Angoulême kon afreizen, ontwierp een poster voor de campagne. De beste 25 affiches zijn gezeefdrukt op het formaat 30 x 40 cm in een genummerde en gesignde oplage uitgebracht. www.labedeestdanslarue.com

Het belangrijkste wapenfeit in internationaal opzicht was zonder twijfel de toekenning aan Nederland en Vlaanderen van het *gastlandschap op de Frankfurter Buchmesse 2016*. In 2013 overhandigden het Nederlands Letterenfonds en het Vlaams Fonds voor de Letteren een *bidbook* aan de Frankfurter Buchmesse, waarmee Nederland en Vlaanderen zich gezamenlijk kandidaat stelden voor het gastlandschap. Op 17 maart 2014 ondertekenden de Nederlandse en Vlaamse ministers van Cultuur, Jet Bussemaker en Joke Schauvliege, een overeenkomst met Juergen Boos, directeur van de Frankfurter Buchmesse, waarin de toekenning van het gastlandschap officieel werd bekrachtigd. Nederland en Vlaanderen zijn daarmee het eerste Europese gastland dat voor de tweede keer op de Buchmesse centraal staat. De praktische en artistieke organisatie van de gastlandpresentatie is in handen van beide letterenfondsen; met de voorbereidingen is in 2014 voortvarend van start gegaan. Een Nederlands-Vlaams projectbureau is samengesteld uit beide fondsen, geleid door schrijver en artistiek intendant Bart Moeyaert en zakelijk leider Bas Pauw. Dit 'Bureau F16' wordt ondersteund door een dagelijks bestuur en een Raad van advies, waarin relevante partners zoals de Nederlandse en Vlaamse uitgevers, auteurs en vertalers, de betrokken brancheorganisaties, de Nederlandse publieke cultuurfondsen en de Vlaamse cultuursteenpunten en de beide ministeries voor cultuur zijn vertegenwoordigd.

Ter voorbereiding op het gastlandprogramma organiseerden de letterenfondsen in 2014 drie *Publishers Tours* waarmee een dertigtal Duitse uitgevers op het gebied van fictie, kinder- en jeugdliteratuur en poëzie in de gelegenheid werd gesteld nader kennis te maken

met de Nederlandse en Vlaamse boekenwereld en zich te laten informeren over nieuwe, voor de Duitse markt interessante Nederlandstalige titels. Het Letterenfonds is verheugd over de resultaten van deze uitgeversbezoeken, waarvan er in 2015 nog twee zullen volgen, en die nu reeds tot een duidelijke stijging van het aantal rechtenverkoop hebben geleid.

Een concept-programma voor het gastlandschap wordt in 2015 aan pers en publiek gepresenteerd.

Dat onze literatuur in het buitenland wordt gewaardeerd blijkt niet alleen uit het aantal verschenen vertalingen, maar zeker ook uit de internationale prijzen en de persaandacht die Nederlandse schrijvers in 2014 ten deel vielen. Zo werd de Amerikaanse vertaling van *Mister Orange* van Truus Matti (Enchanted Lion Books) bekroond met de prestigieuze Batchelder Award. De Europese Unie Literatuurprijs ging in 2014 naar Marente de Moor voor *De Nederlandse maagd*, terwijl Peter Buwalda's *Bonita Avenue* werd uitgeroepen tot 'Debut of the year' in *The Independent*. Eerder omschreef *The Telegraph* Buwalda's debuutroman als 'one wild ride' en prees deze krant Jonathan Reeder's vertaling. De Engelse vertalingen van *Tirza* van Arnon Grunberg (vert. Sam Garrett voor Open Letter Books) en *Het verboden rijk* van Jan Jacob Slauerhoff (vert. Paul Vincent voor Pushkin Press) drongen door tot de finale van de Amerikaanse 2014 Best Translated Book Awards in Fiction, en Cees Nooteboom won de Italiaanse Premio Sandro Onofri, die in 2014 voor de vijftiende keer werd uitgereikt. Ook Herman Koch's internationale succes duurt voort: zijn *Summer House With Swimming Pool* (vertaald door Sam Garrett) bereikte de top 10 van *Publishers Weekly* jaaroverzicht. Maar niet alleen Koch veroverde de Engelstalige markt, ook de Engelse vertaling door Laura Watkinson van Tonke Dragts *Brief voor de koning* blijft jubelende recensies oogsten, onder meer in *The Independent* en in *The Times*, die het boek kwalificeerde als 'brilliant' en 'extraordinary'. Het belang van literair vertalers bij al dit pionierswerk kan niet worden overschat: het Letterenfonds bekroonde daarom Jelica Novaković-Lopušina, die al meer dan twee decennia de Nederlandse taal en literatuur in Servië vertegenwoordigt, met de Letterenfonds Vertaalprijs 2014 en nam met waardering kennis van de toekenning van de Martinus Nijhoff Vertaalprijs 2015 aan Christiane Kuby voor haar vertalingen uit het Nederlands in het Duits.

Opvallende vertalingen uit het Nederlands in het afgelopen jaar waren: *Baltische zielen* van Jan Brokken in het Italiaans (Claudia Di Palermo, Claudia Cozzi), een Engelse poëziebloemlezing uit het werk van Remco Campert (vertaald en samengesteld door Donald Gardner), *De stille kracht* van Louis Couperus in het Russisch (Irina Michajlova), *Tikkop* van Adriaan van Dis in het Frans (Daniel Cunin), *Dorst* van Esther Gerritsen in het Duits (Meike Blatnik), een selectie van de *Brieven* van Vincent van Gogh in het Noors (Eve-Marie Lund), *De man zonder ziekte* van Arnon Grunberg in het Duits (Rainer Kersten), *Tonio* van A.F.Th. van der Heijden in het Hongaars (Miklós Fenyves), *Nooit meer slapen* van W.F. Hermans in het Italiaans (Claudia Di Palermo), Ook de Jongs

Opwaaiende zomerjurken in het Frans (Philippe Noble), een Arabische vertaling van *Het diner* van Herman Koch (door Mohamed Osman), Guus Kuijers *De Bijbel voor ongelovigen* in het Duits (Angela Wicarh-Lindner, Anna Carstens), en de Engelse vertalingen van *Bonita Avenue* van Peter Buwalda (Jonathan Reeder), *De koning* van Kader Abdolah (Nancy Forest-Flier), Geert Maks *Reizen zonder John* (Liz Waters), *Minoes* van Annie M.G. (David Colmer), Barbara Stoks *Vincent* (Laura Watkinson) en Dick Swaabs *Wij zijn ons brein* (Jane Hedley-Prôle).

In totaal belandden 242 nieuwe titels op de burelen van het Letterenfonds; een aantal moet nog door de uitgevers opgestuurd worden. De meest vertaalde schrijvers waren dit jaar Annie M.G. Schmidt (15 vertalingen), Cees Nooteboom (9), Herman Koch (9), Arnon Grunberg (7), Karina Schaapman (7), Douwe Draaisma (6), Dick Swaab (6), Toon Tellegen (6) en Edward van de Vendel (6).

Om buitenlandse vertalers een kans te bieden rustig te werken in Nederland én kennis te maken met de door hen vertaalde schrijvers en hun uitgevers, exploiteert het Letterenfonds het Vertalershuis aan de Van Breestraat in Amsterdam. In 2014 verbleven er 47 vertalers voor een periode van minimaal 2 weken en maximaal 2 maanden. Zij zijn allen opgenomen in 'The Dutch Foundation for Literature's List of Approved Translators', een lijst van inmiddels 600 vertalers die door het fonds beproefd zijn en die aan uitgevers worden aanbevolen wanneer zij een Nederlands boek willen laten vertalen. In 2014 werden 15 vertalers aan deze lijst toegevoegd, waaronder Litouwse, Koreaanse, Russische, Servische en Hongaarse.

Bruggenbouwers

Aan ieder buitenlands succes van een Nederlandse roman, heeft een literair vertaler een onmisbare bijdrage geleverd. Met een drietal tweejaarlijkse prijzen voor de beste recente vertaling in het Franse, Duitse of Engelse taalgebied zet het Letterenfonds i.s.m. het Vlaams Fonds voor de Letteren de schijnwerpers op de kwaliteit van Nederlandstalige literatuur in buitenlandse vertaling. Op 10 februari 2014 ontving Alain Van Cruyten in Parijs de Prix des Phares du Nord voor zijn Franse vertalingen van de roman *Sprakeloos* (*La langue de ma mère*) en het toneelstuk *Mama Medea* van Tom Lanoye. Een dag later vond in Londen de feestelijke uitreiking van de Vondel Translation Prize

plaats, waarmee David Colmer werd bekroond voor zijn Engelse vertaling van *De helaasheid der dingen* (*The Misfortunates*) van Dimitri Verhulst. Eind 2014 werd bekend dat de Else Otten Übersetzerpreis naar twee vertalers zal gaan: Bettina Bach voor haar "vloeiende vertaling" van *Hotel Linda* van Arjan Visser, "waarin ze, soms met kleine aanpassingen, de ironie en de humor van het oorspronkelijke werk heeft weten te behouden", en Rainer Kersten voor zijn vertaling van *De laatkomeer* van Dimitri Verhulst. "De originele, onconventionele taal die Verhulst hanteert, heeft in de vertaling van Kersten een volstrekt gelijkwaardig equivalent gevonden." Zeker buiten deze 'grote' taalgebieden zijn het niet zelden individuele vertalers die wegen openen voor de Nederlandse literatuur. Jelica Novaković-Lopušina is zo iemand: als docent, als vertaler van een groot en veelzijdig oeuvre en als cultureel bemiddelaar staat zij al ruim twee decennia pal voor de Nederlandse taal en literatuur in Servië. Daarom ontving zij op 12 december, tijdens de Literaire Vertaaldagen, de Letterenfonds Vertaalprijs 2014.

Bijzondere projecten en samenwerkingsverbanden

Internationale talentontwikkeling: Wanderlust

Eind 2013 is door het ministerie van OCW een aanvullende subsidie aan het Letterenfonds toegekend voor een programma gericht op talentontwikkeling in internationale context. De middelen voor dit programma zijn door minister Bussemaker beschikbaar gesteld in het kader van de visiebrief *Cultuur beweegt. De betekenis van cultuur in een veranderende samenleving*, van juni 2013.

Onder de titel *Wanderlust* heeft het fonds een programma ontwikkeld dat schrijvers, programmamakers en tijdschriftredacteurs de gelegenheid biedt ervaring op te doen en literaire vaardigheden te vergroten in een interdisciplinaire en internationale omgeving.

Voor talentvolle schrijvers is onder andere een samenwerking aangegaan met de Jan van Eyck Academie in Maastricht. Het writer-in-residence programma aan de Jan van Eyck Academie is een gezamenlijk initiatief van het Nederlands Letterenfonds en de Van Eyck Academie. Jaarlijks verblijft er tenminste één schrijver voor twee maanden. De gastschrijver werkt tijdens het verblijf in een studio op de academie, te midden van veertig internationale kunstenaars, ontwerpers, curatoren en denkers. De selectie van de schrijvers geschiedt door een adviescommissie van het Letterenfonds in samenspraak met de Van Eyck. Niña Weijers was van 15 oktober tot 15 december de eerste schrijver die aan het programma deelnam. De andere al geselecteerde schrijvers voor dit programma zijn Maartje Wortel, Wytse Versteeg en Rosan Hollak.

Naast dit schrijversprogramma loopt in samenwerking met de Van Eyck het programma *Spiegelgrond* waarbij dichters één maand aan de Van Eyck verblijven. De dichters die tot op heden aan de Van Eyck verbleven zijn Erik Lindner, Tonnus Oosterhoff en Lieke Marsman. Ook aan dit onderdeel draagt het Letterenfonds financieel bij, maar het maakt geen deel uit van *Wanderlust*.

Een ander onderdeel van het programma *Wanderlust* richt zich specifiek op de internationale ontwikkeling van bemiddelaars in de literatuur, programmamakers en redacteurs van (internet)tijdschriften. Najaar 2014 zijn de eerste acht voorstellen door de adviescommissie behandeld. Twee voorstellen van programmeurs zijn gehonoreerd en één voorstel is aangehouden in afwachting van een nadere uitwerking. Voorjaar 2015 zal er een nieuwe gelegenheid zijn plannen voor te leggen. Bij de selectie wordt in eerste instantie geselecteerd op de kwaliteiten van de beoogde deelnemer, alsmede op de kwaliteit en relevantie van het plan in perspectief van de internationale ontwikkeling van de betrokken programmeur/redacteur.

Talentontwikkeling nationaal

Op 23 oktober 2014 zond de minister van OCW een brief aan de Tweede Kamer met een nadere uitwerking van de brief Talentontwikkeling. De minister besloot sectorbreed extra middelen in te zetten voor talentontwikkeling, waarbij de aansluiting tussen kunstvak-

onderwijs en de professionele beroepspraktijk (met ontwikkelruimte op maat door coaching en verbinding met productie- en presentatieplekken) en aandacht voor de multidisciplinaire wijze van werken van hedendaagse kunstenaars centraal staat. Alle fondsen werd verzocht een programma voor 2015 en 2016 voor hun sector te ontwikkelen. Aan het Letterenfonds werd een budget toegezegd van € 168.000 jaarlijks. Het Letterenfonds heeft een voorstel ingediend dat zich enerzijds richt op begeleiding en creatie en anderzijds op ruimte voor plannen van jonge makers om in nieuwe, uitdagende verbanden te werken. Een derde onderdeel richt zich expliciet op (schrijf)talent met een andere culturele achtergrond. Tot slot is ruimte opgenomen in het programma voor de Europese Vertalersfabriek, waarin jonge literair vertalers intensief gecoacht worden.

The Art of Impact

Eind 2013 heeft het ministerie van OCW de zes landelijke publieke cultuurfondsen opdracht gegeven voor de ontwikkeling van een programma ter stimulering en verdieping van de relatie tussen de kunsten en andere maatschappelijke domeinen. Een werkgroep, waarin alle zes fondsen vertegenwoordigd waren, heeft dit programma in 2014 nader uitgewerkt. De werkgroep heeft zich daarbij tijdens verschillende bijeenkomsten laten adviseren door experts en belanghebbenden uit het culturele en maatschappelijke veld.

In november heeft het ministerie zijn goedkeuring verleend aan het definitieve programmavoorstel. Het programma heeft de naam The Art of Impact gekregen, waarmee niet alleen verwezen wordt naar de impact van kunst, maar ook naar de kunst van het genereren van impact.

In aanloop naar de lancering van het programma is door Vandejong Creative Agency een communicatiecampagne en een website opgezet (www.theartofimpact.nl). In samenwerking met Bind Film en Studio BAR zijn een lanceringsfilm en informatieve animatie ontwikkeld. Op 1 december 2014 is The Art of Impact gelanceerd door minister Bussemaker van Cultuur en Onderwijs, tijdens de conferentie Cultuur in Beeld.

The Art of Impact stimuleert en ondersteunt bestaande en nieuwe kunstprojecten met maatschappelijke impact. Daarnaast wordt onderzoek gedaan naar nieuwe methoden om de waarde en impact van kunstprojecten te expliciteren. Tot 2017 heeft het ministerie van OCW hiervoor in totaal 7 miljoen euro beschikbaar gesteld. Het Mondriaan Fonds is namens de fondsen penvoerder van het programma.

Het programma wordt uitgevoerd langs twee sporen. Spoor 1 investeert in bestaande projecten, spoor 2 in nieuwe projecten. De bestaande projecten worden geselecteerd door een intendant. De nieuwe projecten worden in 2015 via een open call geworven. Michiel Munneke, voorheen directeur van World Press Photo, is in november 2014 aangesteld als programmadirecteur. In december is gestart met de selectieprocedure voor de intendant.

Symposium Made in Europe

Op 2 maart 2014 organiseerden de zes cultuurfonden in samenwerking met Stichting Schrijvers School Samenleving en NRC in Paradiso Amsterdam een symposium rond de verschijning van Pieter Steinz' boek *Made in Europe. De kunst die ons continent bindt*. In een gevarieerd programma, gepresenteerd door Arjen Lubach en geproduceerd en vormgegeven door Behoud de Begeerte, reageerden verschillende sprekers en kunstenaars op *Made in Europe*. Optredens en voordrachten waren er onder anderen van Cees Nooteboom, Robbert Dijkgraaf, Bas Heijne, Margot Dijkgraaf, Maria Barnas, Calefax & Cora Burggraaf en Jet Steinz. Minister van OCW Jet Bussemaker nam het eerste exemplaar van het boek in ontvangst. Tijdens het symposium werd Steinz onderscheiden met de Gouden Ereveer 'omdat hij literatuur, Nederlandse én buitenlandse, op een onnavolgbare manier in een nieuw soort literatuurgeschiedenis geplaatst heeft. Dat doet hij speels en lichtvoetig. Zijn literatuurgeschiedenis is er een van contexten, van verbanden, van netwerken. Geen afzonderlijke sterren interesseren hem, maar de sterrenhemel. En die weet hij op een fascinerende manier te duiden', aldus de jury van de Gouden Ganzeveer.

Woord.nl – zes auteurs schrijven nieuwe hoorspelen

In een gezamenlijke pilot, getiteld *Fluiten in het donker*, van het Mediafonds en het Letterenfonds kregen in 2014 zes auteurs de opdracht een nieuw hoorspel van 30 minuten te schrijven. De opdrachten zijn mede verstrekt in het kader van Woord.nl, een nieuw online platform voor verhalende radio dat maart 2014 werd gelanceerd door het Mediafonds en de publieke omroep. De site biedt niet alleen toegang tot radiohistorie maar presenteert ook gloednieuwe experimentele verhalende radio, geluidskunst en poëzie. De zes nieuwe hoorspelen worden geschreven door Esther Gerritsen (1972), Kaweh Modiri (1982), Ilja Leonard Pfeijffer (1968), Wanda Reisel (1955), Christiaan Weijts (1976) en Maartje Wortel (1982). De hoorspelen werden op 19 februari 2015 aan de pers gepresenteerd en zijn vanaf 7 maart te beluisteren op Radio 1.

Tentoonstelling Arnon Grunberg

Op 30 oktober 2014 werd bij de Bijzondere Collecties van de UvA een grote multimediale overzichtstentoonstelling over de schrijver Arnon Grunberg geopend waarin leven, oeuvre (in buitenlandse vertaling) en schrijverschap worden uitgelicht. Naast materiaal uit Grunbergs archief zijn stukken te zien uit de collectie van het Letterkundig Museum in Den Haag, van de bibliotheek van het Letterenfonds en van particuliere verzamelaars. Bijzondere onderdelen van de expositie vormden een uitgebreid educatief programma en het GrunbergLab – waar de hersenactiviteit van bezoekers wordt gemeten terwijl ze Grunbergs laatste novelle *Het bestand* lezen. Tegelijkertijd lanceerde het Letterkundig Museum een literaire app met een wandeling door het Amsterdam-Zuid van Grunberg en werd Arnon Grunberg zelf vanwege zijn verdiensten voor de Nederlandse literatuur en samenwerking door de Faculteit der Geesteswetenschappen van de UvA benoemd tot Honorary Fellow.

De Arnon Grunberg Tentoonstelling, een gezamenlijk project van de Bijzondere Collecties van de UvA, het Letterkundig Museum en het Nederlands Letterenfonds, werd wegens succes zes weken verlengd tot 15 maart 2015. Het Letterenfonds kon de totstandkoming van expositie en bijbehorend educatief programma ondersteunen mede dankzij een donatie van de Amerikaanse auteur en voormalig WiR John Green – als dank voor zijn residentieperiode in Amsterdam doneerde hij het prijzengeld van de tweevoudige bekroning van zijn roman *Een weeffout in onze sterren* met de Dioraphte Jongerenliteratuur Prijs aan het Letterenfonds. De Grunberg-expositie verhuist later in 2015 naar Museum TwentseWelle in Enschede. De tentoonstelling werd eveneens ondersteund door het Mondriaan Fonds.

“De afgelopen tijd voltrekt zich iets interessants. De dominante media-vormen - boek, film en game - raken hun monopolie kwijt, door nieuwe technieken die veel vloeibaardere uitingen mogelijk maken; ik denk dan vooral aan de constante data-stroom van internet, en de flexibele input van touchscreen-apparaten. Makers kunnen elementen naar eigen inzicht combineren, zoals tekst, bewegend beeld, geluid, interactiviteit, algoritmische willekeur, en zelfs de parameters van de omgeving, zoals in een aantal van de werken die we vandaag hebben gezien. [...] Dit is een opwindend moment in de mediageschiedenis. Misschien wel net zo opwindend als de tijd van het kampvuur, toen we voor het eerst ontdekten hoe leuk en zinvol het was om elkaar verhalen te vertellen.”

Column van Niels t Hooft bij de presentatie van Literatuur op het scherm, 13 december 2014.

“Wow, Nederland, wat een mooie zaak, Literatuur op het Scherm!”

Tweet en blog van Janien Benaets, 13 december 2014.

“Wat een leuke persoonlijke gedichten van Dichtbij, poëzie ter plaatse: <http://www.poetryinmotion.nl/dichtbij-2> Literatuur op het scherm@Stedelijk”

Tweet van Maja Brouwer, 15 december 2014.

“*Van de Museumpromenade – naar het eind van de wereld – gaat nog één bus.*’ Een gedeelte uit een gedicht gemaakt met de app DichtBij van Mark Boog en vormgever John van der Wens. Met de app (verkrijgbaar voor Android en iPhone) kan iedereen een persoonlijk en actueel stuk poëzie maken: met een druk op de knop wordt het gedicht samengesteld op basis van willekeurige gegevens die de telefoon registreert.”

‘Met je telefoon’, de Volkskrant, 29 januari 2015.

Visitatie cultuurfondsen

In opdracht van het ministerie van OCW heeft een commissie van vijf onderzoek gedaan naar het beleid en de dagelijkse praktijk van de cultuurfondsen, te weten het Fonds voor Cultuurparticipatie, het Fonds Podiumkunsten, het Mondriaan Fonds, het Nederlands Filmfonds, het Nederlands Letterenfonds en het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie.

De commissie bestond uit Mijntje Lückers-Rovers (voorzitter), Giep Hagoort, Ryclef Rienstra, Bruno Verbergt en Patty Voorsmit.

Het algemene oordeel van de commissie over de cultuurfondsen is positief: 'Het beleid dat de zes fondsen voeren is in lijn met de aan hen opgelegde kaders, zij beoordelen aanvragen en bezwaarschriften zorgvuldig, werken actief aan kwaliteitsbeleid via evaluaties, betrekken hun stakeholders in toenemende mate bij beleidsontwikkeling en uitvoering, hun bedrijfsvoering is op orde en de fondsmedewerkers zijn betrokken en gemotiveerd.' De commissie hield eveneens een pleidooi voor instandhouding van de diversiteit in het fondsenlandschap: 'Opvallend is het grote verschil in beleid, rolopvatting en werkwijze van de fondsen, hetgeen volgens de commissie past bij de karakterverschillen van de verschillende deel-sectoren.'

Ook over het Letterenfonds oordeelde de commissie positief, waarbij zij enkele aanbevelingen ter verbetering aanvoerde. Het Letterenfonds neemt de raad van de visitatie ter harte en heeft verschillende van de aanbevelingen inmiddels doorgevoerd, zoals de uitbreiding van de digitale aanvraagmogelijkheden, het intensiveren van betrekkingen met de bibliotheken en het instellen van een jaarlijks overleg van de personeelsvertegenwoordiging met de Raad van Toezicht. Over de wenselijkheid en praktische uitvoerbaarheid van andere aanbevelingen wordt overleg gevoerd met de relevante stakeholders en het ministerie. Eventuele veranderingen in beleid zullen in het beleidsplan 2017-2020 hun beslag krijgen.

In het kader van het visitatieonderzoek voerde het onafhankelijke onderzoeksbureau IVA Onderwijs in 2014 een gebruikersonderzoek uit onder internationale relaties van het fonds: ruim 200 vertalers (48%) van Nederlandse literatuur in een andere taal en bijna 200 redacteurs van buitenlandse uitgeverijen (22%) hebben aan een enquête meegewerkt. De klanttevredenheid bleek onder zowel de relaties binnenland als buitenland groot: de respondenten zijn in het algemeen positief over de communicatie, de kwaliteit van de informatie en de dienstverlening door de individuele medewerkers.

In zijn algemeenheid hechtten de respondenten zeer aan de regelingen en activiteiten van het fonds. Onder de buitenlandse uitgeverijen is 96% van mening dat het belangrijk is dat het Letterenfonds de Nederlandse literatuur in het buitenland promoot. Ook vertalers uit het Nederlands onderschrijven in hoge mate het belang van de buitenlandpromotie van het fonds en de ondersteu-

ning (translation grants) van buitenlandse uitgeverijen. De doelstellingen van het Nederlands Letterenfonds worden onderschreven. Hieruit kan worden afgeleid dat de verschillende groepen gebruikers een helder begrip hebben van wat het fonds zoal doet en vinden dat het fonds zijn energie daarbij goed besteedt. Eerder, in 2013, werd een vergelijkbaar onderzoek uitgevoerd onder de gebruikers binnenland van het fonds: schrijvers, vertalers in het Nederlands, uitgeverijen en adviseurs. De uitkomsten zijn gepubliceerd in de publicatie *Gebruikersonderzoek 2009-2012* en in de recente publicaties, *Gebruikersonderzoek buitenland: vertalers van Nederlandse literatuur in andere talen* en *A survey among publishers of Dutch literature abroad*. Zowel het binnenlandse als het buitenlandse gebruikersonderzoek zullen eenmaal per beleidsperiode worden herhaald.

De belangrijkste samenwerkingspartners en andere spelers op het letterenveld zijn kwalitatief, door middel van interviews, bevraagd over hun waarneming van het functioneren en de rol van het Letterenfonds. Onder deze (13) organisaties bevinden zich beleidsorganisaties als de Nederlandse Taalunie, Stichting Lezen, het Vlaams Fonds voor de Letteren; vertegenwoordigers van (commerciële) partijen als uitgeverijen (GAU, LUG), boekhandels, de Vereniging van schrijvers en vertalers (VvL); een overheidsinstelling als de provincie Fryslân waarmee wordt samengewerkt op het gebied van de Friese letteren; uitvoerende organisaties als Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB) en Poetry International en een particulier fonds als het Prins Bernhard Cultuurfonds. De waardering voor het Nederlands Letterenfonds is bij alle stakeholders hoog. Het fonds wordt professioneel genoemd en bereid tot samenwerking. Het zou in sommige opzichten meer ondernemend kunnen zijn en in een vroeger stadium afstemming moeten zoeken met het veld. Als subsidieverstrekker is het degelijk, als promotor deskundig. Het fonds heeft veel kennis in huis en een goed netwerk, al heeft niet iedereen goed zicht op de breedte en samenhang van activiteiten die het organiseert.

Initiatief Literaire tijdschriften

Begin 2013 werd aan vier tijdschriften, te weten *Hollands Maandblad*, *Liter*, *Das Magazin* en *Terras* een bedrag van € 25.000 toegekend binnen het Initiatief Literaire Tijdschriften. Het Initiatief is tot stand gekomen in samenwerking met het Prins Bernhard Cultuurfonds. Het Nederlands Letterenfonds en het Cultuurfonds dragen gezamenlijk zorg voor de organisatie, advisering en financiering van dit initiatief.

In het kader van het volgen van de ontwikkelingen bij vier literaire tijdschriften heeft de adviescommissie op 7 februari 2014 een tussentijds gesprek gevoerd met de afzonderlijke redacties. Op grond van die gesprekken is met een aantal redacties nog verder overleg gevoerd over de aanpak van enkele specifieke trajecten. Begin 2015 zullen de redacties een evaluatie en financiële verantwoording verstrekken. Op grond daarvan zullen het Letterenfonds en het Prins Bernhard Cultuurfonds het Initiatief evalueren en bezien op welke wijze in de directe toekomst een effectief tijdschriftbeleid kan worden gevoerd.

Projectsubsidies voor literaire vertalingen

De Projectwerkbeursregeling voor literair vertalers is in 2014 herzien en per 1 januari 2015 vervangen door de regeling Projectsubsidies voor literaire vertalingen. De veranderde eisen die de Rijksoverheid stelt aan subsidieverstrekking (samengevat in het Uniform Subsidiekader) en de wens de beheerslasten te beperken vormden hiervoor de aanleiding. De nieuwe regeling biedt aanvragers meer inzicht in de manier waarop de hoogte van de subsidiebedragen wordt berekend.

Pilot beginnende vertalers in literaire tijdschriften

In 2013 startte het Nederlands Letterenfonds in het kader van de deskundigheidsbevordering voor literair vertalers met een pilot-programma dat beginnende vertalers (in alle genres) de gelegenheid biedt werk te publiceren in Nederlandse literaire tijdschriften. Na een succesvol begin (2013: 6 aanvragen) werden in 2014 geen aanvragen ingediend voor dit programma. Als belangrijkste reden voor het uitblijven van aanvragen noemen de literaire tijdschriften de administratieve lasten, die in verhouding tot het subsidiebedrag te hoog zijn. In 2015 wordt bekeken hoe het Letterenfonds op een effectievere manier invulling kan geven aan deze regeling.

KulturA

Eind 2012 eindigde de KulturA-regeling. Deze vierjarige regeling van het Mondriaan Fonds, Fonds voor Cultuurparticipatie, Fonds Podiumkunsten en Nederlands Letterenfonds was bedoeld voor eenmalige investeringen in materiaal, kennis of netwerkvorming, ter versterking van de culturele infrastructuur op de Nederlandse Caribische eilanden en de (internationale) uitwisseling. Voor de externe evaluatie van de regeling werd Thijs Adams aangezocht, die zijn evaluatie mei 2014 afrondde. Zijn belangrijkste aanbeveling: zorg in de beginfase voor goed opdrachtgeverschap, zoals het formuleren van de (politieke) verantwoordelijkheden en het op fondsen-niveau uitzetten van een gezamenlijke koers voor de duur van de regeling en daarna.

De beleidsprioriteiten zoals geformuleerd in het beleidsplan 2013-2016 blijven ook de komende jaren gehandhaafd. Ondersteuning en stimulering van nieuw, opkomend schrijf- en vertaaltalent en investering in de oeuvreontwikkeling van gevestigde schrijvers en vertalers zijn en blijven voor het Letterenfonds de kern van het beleid. Dat de prioriteiten van het Letterenfonds aan relevantie niets hebben ingeboet, bewijzen de voortdurende discussies over de crisis in het boekenvak onder invloed van economische en maatschappelijke veranderingen, en angst voor verschraling als gevolg van steeds verdergaande rationalisering en commercialisering. Waar de markt zich terugtrekt en kwetsbare genres in het gedrang komen, wordt het belang van op stimulering gerichte maatregelen groter. Recent onderzoek¹ heeft aangetoond dat de pluriformiteit en diversiteit tot nu toe gehandhaafd bleven – het is van belang deze ook in de toekomst en onder veranderende omstandigheden te waarborgen.

Naar de mening van het fonds, die ook onderschreven wordt door de visitatiecommissie cultuurfondsen, vereist dit een door alle partijen in de boeken- en literatuursector gedragen strategische agenda. Het fonds constateert dat deze, ondanks eerdere pogingen daartoe, momenteel ontbreekt, reden waarom het samen met Stichting Lezen, de CPNB en de KvB het initiatief heeft genomen een plan voor een dergelijke agenda uit te werken. In aansluiting op het advies van de Raad voor Cultuur inzake de Vaste Boekenprijs² zou de oprichting van een kenniscentrum voor de letterensector mogelijk deel kunnen uitmaken van deze plannen. Het centrum zou zich onder meer moeten richten op het verzamelen van harde data over het boekenvak, het in kaart brengen van prestaties op het gebied van leescultuur en leesbevordering, en het totstandbrengen en uitvoeren van een innovatieagenda.

De promotie van Nederlands- en Friestalige literatuur in het buitenland zal tot en met 2016 vrijwel geheel in het teken staan van het naderende gastlandschap op de Frankfurter Buchmesse 2016 (zie pagina 8). Uitzondering hierop vormt een voor het najaar van 2015 voorziene literaire manifestatie in Brazilië. Van 26 augustus tot en met 4 september 2015 organiseert het Letterenfonds een tweede Zuid-Amerikaanse editie van het succesvolle literatuurfestival *Café Amsterdam*. Een eerste editie vond plaats in 2013 in Buenos Aires. Aan het festival zal worden deelgenomen door Peter Buwalda, Arnon Grunberg, Toine Heijmans, Herman Koch en Tommy Wieringa, kinderboekenauteurs Marjolijn Hof en Edward van de Vendel, graphic novelist Barbara Stok en dichter Arjan Duinker. Voor allen geldt dat recentelijk werk in Brazilië werd (of binnenkort zal worden) uitgegeven. In samenwerking met de betrokken Braziliaanse uitgever wordt een programma samengesteld van lezingen, voordrachten, discussies en interviews, waaraan zowel

Nederlandse als Braziliaanse auteurs en moderatoren zullen deelnemen. Ze vinden plaats in de belangrijkste boekwinkels en culturele centra van beide steden: Livreria Cultura, Livreria Martins Fontes, Livreria da Vila en Centro Cultural Itau in São Paulo en Livreria da Travessa, Centro Cultural Banco do Brasil en Biblioteca Parque in Rio de Janeiro. Onderdeel van het festival vormen bovendien een tentoonstelling van Nederlandse boekontwerpen en een literair filmprogramma, georganiseerd in samenwerking met het Eye Filminstituut. Als opmaat naar het festival vinden op het FLIP-festival in Paraty een feestelijk voorprogramma en persconferentie plaats. In dit programma zal de Nederlandse ontwerper Irma Boom centraal staan.

Naast deze grootschalige projecten, waarin presentatie van literatuur, marktverkenning en marktverruiming worden gecombineerd, continueert het fonds zijn reguliere promotionele inspanningen in de in het beleidsplan vastgestelde focuslanden Turkije, de BRICS-landen en Spaanstalig Zuid-Amerika; ontginning van nieuwe taalgebieden en markten zijn langjarige projecten die ruime voorbereiding en vooral ook een effectieve nazorg behoeven.

Voor de werkzaamheden en activiteiten van het Letterenfonds op de langere termijn geldt dat begin 2015 de gesprekken met stakeholders en samenwerkingspartners zullen worden geïntensiveerd, ter voorbereiding op het Beleidsplan 2017-2020 dat het fonds in 2016 aan de Minister van Cultuur zal aanbieden.

¹ Onderzoek APE/Dialogic

² Raad voor Cultuur, *Vaste Boekenprijs – Advies bij de tweede evaluatie van de wet*, 2014

Bestuur & beheer

Governance-structuur

Zoals in 2013 was voorgenomen werd de governance-structuur van het Letterenfonds per 1 april 2014 gewijzigd van een bestuur-directiemodel in een Raad van Toezichtmodel. De bestuurlijke activiteiten in het eerste kwartaal stonden daardoor, naast het jaarlijks gesprek met de accountant van KPMG en de vaststelling van de jaarrekening 2013, in het teken van de wijziging van de fondsstatuten. Daarin is de nieuwe governance-structuur vastgelegd. Er werd afscheid genomen van de bestuursleden Yvonne van Oort en Pieter de Jong.

Ook de structuur van het fondsbureau werd veranderd: het aantal afdelingen werd teruggebracht van vier naar drie, te weten binnenland, buitenland en bedrijfsvoering.

Tiziano Perez is door de minister van OCW per 1 april benoemd tot bestuurder van het Nederlands Letterenfonds voor de duur van vijf jaar. Hij is als directeur-bestuurder belast met het besturen van het fonds en met het beheer en de beschikking over het vermogen van het fonds, waaronder het nemen van de beslissingen op subsidieaanvragen. Hij vertegenwoordigt het fonds en is belast met de dagelijkse leiding van het bureau. Directeur Pieter Steinz, bij wie in 2013 de spierziekte ALS werd geconstateerd, zag zich vanaf april genoodzaakt zijn werkzaamheden bijna geheel neer te leggen.

De Raad van Toezicht is in het bijzonder verantwoordelijk voor het houden van toezicht op het beleid van de directeur-bestuurder en op de algemene gang van zaken in het fonds. De Raad van Toezicht staat de directeur-bestuurder met advies terzijde. Van zijn samenstelling en werkzaamheden wordt hierna separaat verslag gedaan in het verslag van de Raad van Toezicht.

De adviesstructuur van het Letterenfonds bleef per 1 april vrijwel ongewijzigd. De directeur-bestuurder wint waar nodig over de ingediende subsidieaanvragen advies in bij adviescommissies, die per subsidieronde worden samengesteld uit de Raad van advies van het Letterenfonds. De leden van de Raad van advies worden door de directeur-bestuurder benoemd voor de duur van twee jaar, met de mogelijkheid van herbenoeming voor twee jaar. Aan de benoeming gaat een voordracht door de selectiecommissie vooraf; de selectiecommissie bestaat uit twee externen, een uit VvL-kringen (Jeanne Holierhoek) en een vertegenwoordiger van de LUG (Joost Nijssen). Bij enkele subsidieregelingen maken de adviescommissies op hun beurt gebruik van adviezen van externe adviseurs. Bijvoorbeeld bij de subsidieregeling voor literair vertalers, waarbij literaire werken en vertalingen uit zeer veel verschillende taalgebieden worden beoordeeld, en die expertises niet allemaal in één commissie vertegenwoordigd kunnen zijn.

Wet, regelgeving en gedragscodes

Het Letterenfonds is een zelfstandig bestuursorgaan. Het is gebonden aan onder meer de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en het daarin verankerde gelijkheidsbeginsel. Subsidiebeslissingen van het fonds zijn gebaseerd op het Algemeen reglement en de deelreglementen van het fonds, die door de directeur-bestuurder worden vastgesteld en aan de voorafgaande goedkeuring door de minister van OCW zijn onderworpen. De beslissingen van de directeur-bestuurder zijn voor bezwaar vatbaar, en kunnen ter toetsing worden voorgelegd aan de bestuursrechter.

Naast de Awb past het fonds zowel de *Gedragscode Cultuurfondsen* als de *Governance Code Cultuur* toe. Deze twee codes werken volgens het principe 'pas toe of leg uit'.

Van de *Gedragscode Cultuurfondsen* wordt op één punt afgeweken. Paragraaf 6 van deze code schrijft voor dat het jaarverslag informatie dient te bevatten over afgewezen projecten. Het Letterenfonds ziet hier gedeeltelijk vanaf. Bij de afweging van belangen tussen volledige openheid over de behandeling van bij het fonds ingediende subsidieaanvragen enerzijds en privacy van individuele aanvragers anderzijds, wordt door het fonds geen informatie verstrekt over afgewezen aanvragen van natuurlijke personen. Afgewezen aanvragen van rechtspersonen worden wel in de publiekseditie van het jaarverslag opgenomen.

De negen principes van de *Governance Code Cultuur* worden door het fonds onderschreven en zijn waar nodig in de nieuwe fondsreglementen verwerkt.

Integriteit en het vermijden van de schijn van belangenverstrengeling binnen de hele organisatie (Raad van Toezicht, directeur-bestuurder, medewerkers en adviseurs) zijn zoals deze code voorschrijft, een terugkerend punt van aandacht. Openheid – met respect voor de privacy van aanvragers en het intellectuele eigendom van creatieve plannen – en een goed evenwicht tussen de verschillende geledingen van het fonds, met vastgelegde advies- en besluitprocedures, zijn daarbij richtsnoer. Over alle subsidiebesluiten wordt achteraf aan de Raad van Toezicht gerapporteerd. Toegekende subsidies worden op de website van het fonds bekendgemaakt, via de digitale nieuwsbrief verspreid, en in de uitgebreidere digitale publiekseditie van dit jaarverslag gepubliceerd. Bij betalingen wordt uitvoering gegeven aan het vierogen principe.

Het Letterenfonds heeft een klokkenluidersregeling. In september 2014 is Greetje van den Bergh benoemd tot extern vertrouwenspersoon van het fonds voor de duur van vier jaar.

Functies en nevenfuncties van de Raad van Toezicht, directeur-bestuurder, directeur en leden van de Raad van advies zijn op de website van het fonds te vinden. Nevenfuncties van de overige medewerkers zijn in kaart gebracht, en worden periodiek besproken op wijzigingen.

In 2014 had Tiziano Perez de volgende nevenfuncties:

Qualitate qua directeur-bestuurder van de Stichting Bert Schierbeekfonds en de Stichting Steunfonds Stimulering Nederlandse Literatuur; penningmeester Stichting Vluchtstad; lid van de Raad van advies van de Koninklijke Vereniging van het Boekenvak; lid van de Raad van advies van de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek en lid van de Stuurgroep van de Arnon Grunbergen-toonstelling bij Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam.

WNT

De beloning van de directeur-bestuurder voldoet aan de normen van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). Zijn bezoldiging vermeerderd met de sociale verzekeringspremies, belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen en voorzieningen ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn bedroeg in 2014 € 102.511. Het sectorale plafond voor deze functie is voor het Letterenfonds vastgesteld op € 123.024.

De bezoldiging van de directeur Steinz lag boven deze norm op basis van contractuele afspraken die reeds voor de instelling van het sectorale plafond met hem werden gemaakt. Met hem is een afbouwregeling overeengekomen.

Personeelsbeleid en medezeggenschap

Het Letterenfonds kent een eigen arbeidsvoorwaardenreglement. Voor de beloningssystematiek hanteert het de ook voor de Rijksoverheid geldende loonschalen en periodieken van het ARAR. Bij goed functioneren, dat jaarlijks door de direct leidinggevende in een gesprek met de medewerker wordt besproken, wordt gegroeid totdat de hoogste trede binnen een schaal is bereikt. Het fonds is aangesloten bij het ABP. Als 'trendvolger' wordt in beginsel de loonontwikkeling bij de Rijksoverheid gevolgd. In 2014 was sprake van een 'nullijn' voor ambtenaren en bleven ook de lonen van de fondsmedewerkers ongewijzigd.

Het ziekteverzuimpercentage van het Nederlands Letterenfonds bedroeg in 2014, 5,5%. Daarvan betreft 2,8% langdurig verzuim. Het verzuim tot 91 dagen nam ten opzichte van 2013 toe met 0,3% tot 2,7%. Onderzocht is of de toename van dit verzuim gerelateerd was aan de werkomstandigheden. Dat bleek niet het geval.

Het fonds beschikt over een personeelsvertegenwoordiging (PVT). Deze is door het voormalig bestuur geraadpleegd in het kader van de voorgenomen benoeming van de directeur-bestuurder. De PVT heeft in 2014 twee keer overleg gevoerd met de directeur-bestuurder. Daarbij is gesproken over het onderzoek dat in opdracht van de minister van OCW wordt gedaan naar de gevolgen van een eventuele clustering van de zes cultuurfondsen. Ook de toegenomen werkdruk stond op de agenda. Met de PVT is overeengekomen dat er een jaarlijks overleg van de PVT zal zijn met de Raad van Toezicht.

Vanaf augustus is het personeelsbestand tijdelijk uitgebreid met 1 fte, ten behoeve van het project gastland-schap Frankfurt 2016.

Huisvesting

Het Letterenfonds is gevestigd in het Letterenhuis in Amsterdam. De panden Nieuwe Prinsengracht 89 en 91 zijn eigendom van het fonds. Zowel nummer 91 als een deel van het hoofdgebouw op nummer 89, worden door het Letterenfonds verhuurd. In de zomer van 2014 is door de gemeente Amsterdam een vergunning afgegeven voor de overkapping van de patio, en in het najaar werd de verbouwing gestart. Na voltooiing van de verbouwing in 2015 zal een nog groter gedeelte van het hoofdgebouw worden verhuurd.

De organisaties in het Letterenhuis hebben een gezamenlijk bedrijfshulpverleningsteam. Dit team heeft in 2014 een gezamenlijke cursus- en oefendag gehouden in en om het pand.

Het Vertalershuis, een onderdeel van het Letterenfonds, is gevestigd aan de Van Breestraat 19 in Amsterdam, en is eveneens fondseigendom. In 2014 werd een renovatie uitgevoerd van enkele van de appartementen.

De schrijversresidentie aan het Spui in Amsterdam en de residentie aan het Merwedeplein (Amsterdam Vluchtstad) waar het Letterenfonds jaarlijks verblijf biedt aan buitenlandse schrijvers, worden door het Letterenfonds gehuurd. De residentie aan het Merwedeplein werd in het voorjaar getroffen door een brand, waarbij een groot deel van de inboedel verloren ging maar gelukkig geen slachtoffers vielen.

Bezwaar, beroep en klachten

Bij de invoering van het Raad van Toezichtmodel is ook de bezwaar- en klachtprocedure gewijzigd. Er is sindsdien sprake van een interne commissie met een externe onafhankelijke voorzitter. De bezwaar- en klachtprocedure is beschreven in het nieuwe huishoudelijk reglement.

Tegen de voor bezwaar en beroep vatbare besluiten van de directeur-bestuurder werden in 2014 in totaal 20 bezwaarschriften ingediend. Daarvan werden er drie gegrond, negen ongegrond en één niet-ontvankelijk verklaard. Vijf bezwaren werden ingetrokken. Eind 2014 waren er nog twee bezwaarschriften in behandeling.

Er werden geen beroepschriften ingediend en geen uitspraken gedaan door de bestuursrechter of de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State inzake besluiten van het Nederlands Letterenfonds. Het fonds ontving geen klachten.

Financiering door OCW, exploitatieresultaat

De structurele subsidie van OCW voor de periode 2013-2016 bedraagt € 40.568.319 (inclusief loon- en prijsbijstellingen). Dat is inclusief de middelen voor de grote literaire festivals, die voorheen door het ministerie van OCW werden gefinancierd. Daarnaast ontvangt het fonds een projectsubsidie van totaal voor vier jaar € 1.195.668 voor internationale activiteiten op het gebied van marktverruiming in het kader van de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS-middelen).

Incidentele projectsubsidies van € 290.973 respectievelijk € 336.000 zijn verleend ten behoeve van Talentontwikkeling in internationale context (*Wanderlust*), respectievelijk Talentontwikkeling nationaal letteren 2015 en 2016. Verder ontving het fonds al in 2013 een eenmalige subsidie van € 118.181 voor de aanpassing van het

pand en een eenmalige doorloopsubsidie van € 968.436 voor AENA pensioenen.

De exploitatierekening van het Nederlands Letterenfonds laat in 2014 een positief resultaat zien van € 2.254. De jaarrekening 2014 toont dat het fonds voor wat betreft zijn doelstellingen in deze beleidsperiode op koers ligt. Bij zowel subsidies als overige activiteiten zijn de bestedingen lager dan gepland, maar de verwachting is dat deze gedurende de beleidsperiode worden ingelopen. Met name het gastlandschap Frankfurt 2016 zal tot een substantieel hoger activiteiten- en uitgavenniveau leiden in 2015 en 2016. Daarvoor is ultimo 2014 een extra reserve beschikbaar van € 1.725.339. Bij beheerlasten personeel zijn de uitgaven in 2014 hoger dan bij aanvang van de subsidieperiode voorzien. Dit is voornamelijk het gevolg van autonome kostenstijgingen, in het bijzonder gestegen premies, waaronder de overgangspremie VUT/FPU, die in 2014 geheel voor rekening van de werkgever kwam. De uitval van de directeur door ziekte en het verworven gastlandschap op de Frankfurter Buchmesse 2016 leidden eveneens tot extra uitgaven. Hiervoor werd tijdelijk personeel aangenomen. De materiële beheerlasten waren lager dan voorzien, zodat de totale uitgaven voor beheer in 2014 toch binnen de begroting bleven.

Het eigen vermogen van het Letterenfonds inclusief de bestemmingsreserves, en het bestemmingsfonds OCW bedraagt eind 2014, totaal € 2.696.248. Omdat een groot deel van dit bedrag gereserveerd is voor bekostiging van activiteiten in verband met de Frankfurter Buchmesse 2016 en een bedrag van € 230.000 voor de door het Nederlands Letterenfonds meerjarig gesubsidieerde instellingen, is de omvang van dit vermogen – gezien de personele omvang van de organisatie en de uit de organisatieactiviteiten voortvloeiende risico's – bescheiden te noemen.

Sinds 2011 worden de liquide middelen van het Letterenfonds op grond van de wettelijke bepalingen op dit gebied volledig aangehouden op een rekening courant bij het ministerie van Financiën.

Bezuinigingen

Ook in verband met de aan het Letterenfonds opgelegde ZBO-korting worden de beheerlasten van het fonds teruggebracht; voor de beleidsperiode 2013-2016 is op grond van het gewijzigde beleidsplan van 11 mei 2012 een zeer forse reductie in formatie voorzien, die met behulp van de op 10 december 2012 verleende frictiegelden ad € 522.341 gefaseerd tot in 2016 zal verlopen. In 2013 en 2014 nam de vaste formatie af met respectievelijk 0,55 en 0,84 fte. Eind 2015 is voorzien in een uitstroom van de vaste formatie van nog eens 2,5 fte.

Het fonds verwacht de negatieve effecten hiervan voor een deel te kunnen opvangen door grotere beheersmatige samenwerking binnen het Letterenhuis en door aanpassingen op het gebied van ICT. Omdat in 2014 nog veel tijd geïnvesteerd moest worden in omgang met het nieuwe geïntegreerde ICT-systeem 'Salesforce' dat in oktober 2013 werd opgeleverd, waren deze effecten in 2014 nog niet merkbaar. Eind 2014 werd gestart met de mogelijkheid van digitaal aanvragen bij enkele subsidiereregelingen. In de loop van 2015, als bij meerdere subsidiereregelingen een digitale aanvraagmogelijkheid

wordt gerealiseerd en enkele aanloopproblemen zijn verholpen, zal het ICT-systeem naar verwachting daadwerkelijk tot tijdbesparing leiden. Daarnaast is per 2016 voorzien in verlaging van de huisvestingslasten van het Letterenfonds door de verhuur van een groter deel van de Nieuwe Prinsengracht 89 aan andere instellingen. Na uitvoering van deze maatregelen is de grens van de flexibiliteit die van het Letterenfonds verwacht kan worden, in bedrijfseconomische zin bereikt.

“Peter Buwalda’s debut novel is one wild ride: a swirling helix of a family saga that swerves from gross-out sex comedy to pitch-black revenge tragedy as twist after twist reframes what we know about its dysfunctional cast.”

‘Bonita Avenue by Peter Buwalda, review. A Dutch debut that bears comparison with Franzen and Roth’ door Anthony Cummins, *Sunday Telegraph*, 22 april 2014 (vijf sterren).

“If I had to choose one first novel, it would be the addictive bedlam of *Bonita Avenue* by Dutch novelist Peter Buwalda (Pushkin). Siem Sigerius is an intellectual icon and patriarch of a family for whom “dysfunction” seems an understatement. The twisted central twist – how Sigerius’s taste for pornography explodes close to home – is typical of Buwalda’s messy marriage of realism and chaos theory. *Bonita Avenue* deserves to be a book, not just a debut, of the year.”

‘Books of the year 2014: The best debuts’ door James Kidd in *The Independent*, 4 december 2014.

“Onder uitgevers wordt vaak – op verzuchtende toon – het beroemde drie procents-verhaal aangehaald: dat is het percentage vertalingen op de gehele boekproductie (van tuinboek tot thriller) die in Engeland en de VS verschijnt, de overige 97% komt van eigen bodem. Binnen die drie procent valt de rest van de wereld. Het aandeel van Nederland kan dus – net als dat van overige kleine taalgebieden – niet meer zijn dan een paar promille. Toch is er iets gaande: [...] Aan het einde van de week ontmoet ik Sanneke van Hassel en Annelies Verbeke, met wie ik samen een speciaal nummer van *Words Without Borders* ten doop houdt in een grote boekwinkel in Brooklyn. [...] De korte verhalen en romanfragmenten die we uitkozen – van Mensje van Keulen tot Maartje Wortel, van Yves Petry tot Arnon Grunberg, van Walter van den Berg tot Elke Geurts – hebben het overkoepelende thema van het taboe.”

Vertaalde literatuur in Engeland en Amerika. Van drie procent naar meer?, blog van Victor Schiferli op de website van het Letterenfonds, 4 juni 2014.

“Eat your heart out, Knausgaard, I have the newest literary heartthrob!”

Blog van uitgever Will Evans van het Amerikaanse Velum Press na aankoop van de rechten op *La Superba* van I.L. Pfeijffer, 21 augustus 2014.

Bijlage 1:

Verslag Raad van Toezicht 2014

In dit verslag legt de Raad van Toezicht van het Letterenfonds verantwoording af over de wijze waarop hij vanaf 1 april 2014 invulling heeft gegeven aan zijn taak.

Aandacht wordt besteed aan de interne organisatie, de uitgangspunten voor het toezicht en de wijze waarop de Raad van Toezicht zijn taken heeft uitgevoerd.

Bestuur

Per 1 april 2014 is de *governance*-structuur van het Letterenfonds gewijzigd. Het bestuurs-directiemodel werd omgevormd tot een Raad van Toezichtmodel. De bestuursleden Jan Hoekema, Kasper van Noppen en Willem Otterspeer namen zitting in de Raad van Toezicht. Daarnaast werden Michèle Lopes Cardozo en Gemma Nefkens als leden van de nieuwe raad verwelkomd. Tiziano Perez, tot 1 april plaatsvervangend directeur, werd op voordracht van het fondsbestuur door de minister van OCW benoemd tot directeur-bestuurder, voor de duur van vijf jaar.

De taken en bevoegdheden van de directeur-bestuurder zijn statutair en in het huishoudelijk reglement van het Letterenfonds vastgelegd en worden in het directiereglement, dat moet worden goedgekeurd door de Raad van Toezicht, nader uitgewerkt. De directeur-bestuurder legt verantwoording af aan de Raad van Toezicht.

Jaarlijks voert een delegatie uit de Raad van Toezicht een functioneringsgesprek met de directeur-bestuurder. De raad stelt de bezoldiging van de directeur-bestuurder vast binnen de daarover in de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) vastgelegde normen, en beoordeelt de toelaatbaarheid van nevenfuncties van de directeur-bestuurder.

De Raad van Toezicht

De leden van de Raad van Toezicht worden benoemd door de minister van OCW en houden toezicht op het functioneren van het fonds. Op 22 mei 2014 werd voorzitter Jan Hoekema herbenoemd tot mei 2018. De Raad van Toezicht werkt volgens een Reglement Raad van Toezicht, dat op 11 december 2014 werd vastgesteld.

Aan de samenstelling van de Raad van Toezicht ligt een profielschets ten grondslag die regelmatig zal worden geëvalueerd. Deze profielschets gaat uit van een raad met vijf tot zeven leden die breed is samengesteld en een evenwichtige opbouw kent met oog voor diversiteit (o.a. man-vrouwverhouding en leeftijdsopbouw), een onafhankelijke positionering en een kritische en integere taakvervulling. Leden mogen geen belangen hebben bij de subsidieverstrekking van het Letterenfonds. In het profiel wordt expliciet een aantal terreinen benoemd waarop specifieke deskundigheid vereist is. Het gaat dan om de volgende competentiegebieden:

- politiek/bestuurlijke processen
- financiën
- (verander)management
- voorlichting en marketing
- kennis van literaire veld (uitgeverij, literaire instellingen, auteurs, nationaal en internationaal) en literatuur in brede zin
- juridische expertise.

Op elk van deze terreinen moet op basis van het profiel steeds minimaal één lid specifieke deskundigheid bezitten. In de praktijk is sprake van overlap.

De samenstelling van de Raad van Toezicht was in 2014 als volgt:

	Profiel en functie	Geboortejaar	Begin termijn	Einde termijn	Herbenoembaar
De heer J. Th. Hoekema	Voorzitter; politiek en bestuur, management, juridische expertise	1952	1 mei 2014	1 mei 2018	Nee
De heer K. van Noppen	Voorlichting en marketing	1958	1 nov 2011	1 nov 2015	Ja
De heer W. Otterspeer	Kennis literatuur in brede zin	1950	1 mei 2012	1 mei 2016	Ja
Mevrouw M. Lopes Cardozo	Financiën	1964	1 april 2014	1 april 2018	Ja
Mevrouw G. Nefkens	Secretaris; (verander)management, kennis van de literaire uitgeverij	1949	1 april 2014	1 april 2018	Ja

De leden hadden de volgende relevante (neven)functies.

— *Jan Hoekema:*

Burgemeester gemeente Wassenaar, voorzitter Comité van Toezicht Prins Claus Conservatorium Groningen, covoorzitter Vereniging Schouwburg- en concertgebouw-directies, lid bestuur Codart Foundation Den Haag, voorzitter bestuur Vrienden van de Pieterskerk Leiden, lid Ledenraad Koninklijk Instituut voor de Tropen Amsterdam, lid Raad van Toezicht Nationale Commissie Duurzame Ontwikkeling (NCDO) Amsterdam, voorzitter Raad van Toezicht Museum van Oudheden in Leiden, lid bestuur IDFA Bertha Fund Amsterdam, voorzitter Raad van Toezicht van Stichting Bert Schierbeekfonds en Stichting Steunfonds Stimulering Nederlandse Literatuur.

— *Kasper van Noppen:*

Zelfstandig tekstschrijver en communicatieadviseur, bestuurslid Vondelpark Openluchttheater, lid algemeen bestuur Vereniging Amsterdam City, lid Raad van Toezicht van Stichting Bert Schierbeekfonds en Stichting Steunfonds Stimulering Nederlandse Literatuur, lid Raad van Advies van de Weekend Academie.

— *Willem Otterspeer:*

Hoogleraar Universiteitsgeschiedenis Universiteit Leiden, conservator Academisch Historisch Museum Leiden, lid Raad van Toezicht Museum van Oudheden, lid redactieraad De Gids, essayist en biograaf, publicist de Volkskrant, lid Raad van Toezicht van Stichting Bert Schierbeekfonds en Stichting Steunfonds Stimulering Nederlandse Literatuur.

— *Michèle Lopes Cardozo:*

Financieel manager en consultant, nu controller bij Overgemeenten. Bestuurslid van de Stichting Blooming, Lid Raad van Toezicht van Stichting Primo NH in liquidatie, Bestuurslid van de Mgr. A. van Loon Stichting, lid Raad van Toezicht van Stichting Bert Schierbeekfonds en Stichting Steunfonds Stimulering Nederlandse Literatuur.

— *Gemma Nefkens:*

voormalig lid directie van Uitgeverij Van Oorschot. Lid bestuur Stichting Menno ter Braak, voorzitter bestuur P.C. Hoofdprijs Stichting, voorzitter Stichting De Gouden Ganzenveer, lid Raad van Toezicht van Stichting Bert Schierbeekfonds en Stichting Steunfonds Stimulering Nederlandse Literatuur.

De leden van de Raad van Toezicht ontvangen een reiskostenvergoeding en een vergoeding ter hoogte van € 256 per vergadering; de voorzitter ontvangt € 360 per vergadering of activiteit van een dagdeel. De uitbetaalde bedragen zijn opgenomen in de exploitatierekening, en blijven onder de maximale WNT-norm van € 9.227 voor de voorzitter en € 6.151 voor leden.

Uitgangspunten bij het toezicht

Uitgangspunt bij het toezicht is dat de Raad van Toezicht moet kunnen vaststellen dat de directeur-bestuurder 'in control' is.

De financiële risico's van het Letterenfonds zijn voor wat

betreft de inkomende geldstromen beperkt. De grootste geldstroom is die van het ministerie van OCW en ligt steeds voor vier jaar vast. Een substantiële bron vormt de verhuur van delen van het Letterenhuis. De focus bij het toezicht ligt met name op de wijze waarop het Letterenfonds de middelen die het van het ministerie krijgt, verdeelt. Gebeurt dat rechtmatig, doelmatig en effectief? Daarnaast zijn aan de buitenlandse activiteiten van het fonds – in het bijzonder de grote internationale samenwerkingsprojecten – risico's, waaronder financiële, verbonden. Deze kregen dan ook speciale aandacht. Tot slot zijn het gevoerde personeelsbeleid, de ICT-infrastructuur en het beheer van het Letterenhuis, terugkerende thema's in de gezamenlijke vergaderingen van de Raad van Toezicht met de bestuurder.

De bevoegdheden van de Raad van Toezicht op basis van de statuten, zoals het goedkeuren van de begroting, de jaarrekening en de tussentijdse rapportages die door de directeur-bestuurder worden verstrekt zijn belangrijke sturingsinstrumenten bij het toezicht. Bij het invullen van het toezicht wordt verder rekening gehouden met het toezicht dat de minister van OCW als opdrachtgever van het Letterenfonds uitvoert.

Vertrekpunt bij de rolverdeling tussen de Raad van Toezicht en de directeur-bestuurder is de formele bevoegdheidsverdeling zoals die voortvloeit uit de statuten. De Raad van Toezicht kiest er echter voor in de dialoog tussen Raad van Toezicht en directeur-bestuurder niet de formele bevoegdheidsverdeling centraal te stellen, maar het gewenste resultaat. De Raad van Toezicht fungeert tevens als adviseur van de directeur-bestuurder als het gaat om strategische keuzes. De voorzitter van de Raad van Toezicht vervult daarnaast, in het bijzonder in het kader van de organisatie van het Vlaams-Nederlandse gastlandschap op de Buchmesse van Frankfurt 2016, diplomatieke en representatieve taken.

De Raad van Toezicht en de directeur-bestuurder hebben zich bij de inrichting van de organisatie en de uitvoering van hun taken gericht naar de *Governance Code Cultuur*. De negen principes uit deze code die gelden voor het Raad van Toezichtmodel zijn waar nodig verankerd in de nieuwe reglementen.

De Raad van Toezicht vindt het van belang zich breed te laten informeren om een goed beeld te krijgen van het functioneren van het Letterenfonds. Daarom wordt naast de informatie die de raad van de directeur-bestuurder ontvangt ook actief gezocht naar andere informatiebronnen. Naast de meer gebruikelijke externe bronnen, zoals relevante publicaties over het Letterenfonds en externe evaluaties over het functioneren van het fonds in de media, informeert de raad zich ook langs andere wegen. De voorzitter van de Raad van Toezicht voert overleg met vertegenwoordigers van het ministerie van OCW. Er is een jaarlijks gesprek tussen leden van de Raad van Toezicht en het managementteam. Ook met de personeelsvertegenwoordiging is een jaarlijks contactmoment. Daarnaast wonen leden van de Raad van Toezicht met enige regelmaat bijeenkomsten bij die door het fonds worden georganiseerd.

Verslag 2014

De Raad van Toezicht is vanaf 1 april 2014 vijf keer samen met de directeur-bestuurder bijeengekomen. In de vergaderingen is een gevarieerd spectrum van onderwerpen aan de orde gekomen. Daarbij zijn onder meer de volgende zaken besproken:

- De uitvoering van de subsidieregelingen
- Financiële zaken (o.a. halfjaarcijfers 2014, begroting 2015)
- Visitatie cultuurfondsen
- Resultaten van de uitgevoerde stakeholdersonderzoeken
- Voorbereiding gastlandschap Frankfurter Buchmesse 2016 in samenwerking met Vlaanderen
- Huisvesting en verbouwing
- Het nieuwe huishoudelijk reglement van het Letterenfonds, het reglement van de Raad van Toezicht en het concept-directiereglement
- Integriteitsbeleid (waaronder het voornemen van de directeur-bestuurder van de benoeming van de extern vertrouwenspersoon G. van den Bergh voor de periode van vier jaar, in het kader van de Klokkenluidersregeling)
- Personeelsbeleid (waaronder inrichting interne organisatie en een visiedocument van de personeelsvertegenwoordiging PVT)

Daarnaast heeft de Raad van Toezicht twee maal zonder de directeur-bestuurder vergaderd. In deze laatste vergadering van het jaar werd het functioneren van de raad geëvalueerd. Daarbij werd geconcludeerd dat het takenpakket van het fonds als zowel subsidiegever als activiteitenfonds veelzijdig is, in een sector die bovendien aan grote veranderingen onderhevig is. Het toezicht vergt daardoor veel verschillende expertises op vele terreinen en aanzienlijke tijdsinvesteringen van de leden. Statutair is vastgelegd dat de Raad van Toezicht kan bestaan uit maximaal zeven leden. De huidige bezetting met vijf leden, wordt in het huidige tijdsgewricht als krap ervaren. Het voornemen bestaat de Raad van Toezicht in 2015 door uitbreiding van het aantal leden te versterken.

De visitatiecommissie constateerde in haar op 31 december 2014 uitgebrachte rapport dat de Raad van Toezicht betrokken en goed op de hoogte is van de problematiek waar het fonds mee te maken heeft.

De aanbevelingen van de visitatiecommissie met betrekking tot de *governance* worden door de Raad van Toezicht onderschreven en in 2015 geïmplementeerd.

Bijlage 2: Toekenningen 2014

subsidies	aantal aanvragen	aantal afwijzingen	aantal toekenningen	aantal aangehouden aanvragen	aantal bezwaren*	besteed budget
Biografierегeling	20	9	11			190.000
Projectsubsidies voor publicaties (voorheen: werkbeurzen schrijvers)	172	52	120		11	2.286.500
<i>starters</i>	45	24	21			242.500
<i>oeuvrebouwers</i>	84	25	59			1.230.000
<i>ervaren schrijvers</i>	43	3	40			814.000
Projectwerkbeurzen literair vertalers	189	15	174		8	1.607.875
Eregelden	20		20			148.750
Reiskosten buitenland	108	4	104		1	95.781
<i>studiereizen incl Ledig House & Banff</i>	26	4	22			42.059
<i>promotiereizen (schrijversprogramma buitenland)</i>	82		82			53.722
Verblijfsbeurzen binnenland Writer in Residence Amsterdam/NIAS/Vluchtstad	10		10			27.250
Vertalershuis Amsterdam	47		47			55.677
Kousbroek Essay Opdrachtregeling	3		3			15.000
Geïllustreerde Kinder- en Jeugdboeken	30	24	6			55.344
Schwob-regeling	18	4	11	3		57.380
Litteraire uitgaven (oorspronkelijk)	22	3	19			121.183
Digitale Projecten	5	2	3			30.000
Litteraire Festivals incidentele subsidies	42	23	19			284.800
Litteraire Festivals meerjarige subsidies (voor 2015 en 2016)	8		8			2.135.558
Translation grants (vertaalsubsidies buitenland)	283	6	267	10		732.726
Pilot Beginnende vertalers in literaire tijdschriften	0		0			0
Wanderlust (1 aanvraag ingetrokken)	11	5	6			57.150
Algemeen reglement overig	6		6			40.875

*Er werden geen beroepschriften en geen klachten ingediend.

prijzen

Nederlands Letterenfonds Vertaalprijzen 2014 voor de vertaler als cultureel bemiddelaar (Jelica Novaković-Lopušina en Paul Beers)	2	20.000
Europese Literatuurprijs (<i>De preek over de val van Rome</i> van Jérôme Ferrari, vertaald uit het Frans door Jan Pieter van der Sterre en Reintje Ghoos)	2	15.000
Prix des Phares du Nord (Alain Van Crugten voor zijn Franse vertalingen van de roman <i>Sprakeloos</i> en het toneelstuk <i>Mama Medea</i> van Tom Lanoye)	1	5.000
Vondel Translation Prize (David Colmer voor zijn Engelse vertaling van <i>De helaasheid der dingen</i> van Dimitri Verhulst)	1	5.000

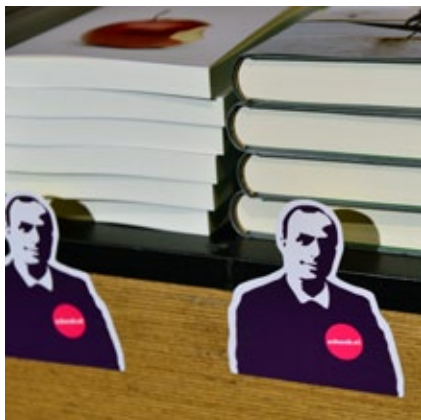
“Tien uitgeverijen slaan deze zomer de handen ineen op het gebied van literaire klassiekers. Samen met Schwob (initiatief van het Letterenfonds) organiseren zij *Ken uw klassiekers*. Als start van de campagne richten tachtig Nederlandse en Vlaamse boekhandels vanaf 16 juni een boekentafel in en organiseren de tien uitgevers Schwobfest, zondag 6 juli in de Lichtfabriek in Haarlem. Tijdens Schwobfest zullen tien ‘ambassadeurs’ hun favoriete klassieker in vijf minuten pitchen, om het publiek enthousiast te maken over de klassiekers.”

‘Uitgevers gaan literaire klassieken promoten met ‘Schwobfest’ door Anne Oerlemans, *Boekblad*, 10 juni 2014.

“Tijdens de eerste boekhandelsactie, afgelopen voorjaar, deden er tachtig Nederlandse en Belgische boekhandels mee. [Hoofdredacteur Alexandra] Koch beschikt niet over de precieze verkoopcijfers, maar wel liet Libris aan haar weten dat er ruim 10.000 exemplaren zijn verkocht van de tien actietitels bij elkaar. Tot de actieperiode (mei/juni) verkocht Libris van de tien titels iets meer dan 2.000 exemplaren. Zonder Schwob waren een aantal titels niet of nauwelijks (opnieuw) ingekocht.”

‘Schwob-avonden en -boekhandelsactie lopen goed’ door Mandy Engelsman, *Boekblad*, 24 oktober 2014.

“een mooie actie waar we ook een mooie etalage mee konden maken. Dus doen we graag weer mee met de komende actie.”

Mail van boekhandelaar Martijn van Bommel, Island Bookstore in Amsterdam aan Schwob, 16 september 2014.

“Deze uitgave past prachtig in de trend die ons al zoveel mooie boeken heeft bezorgd. Op naar de volgende Schwob.”

Boekhandelaar Walter Jansen van Boekhandel Jansen en De Feijter in Velp bespreekt op *Boekblad* de roman *Nachtwegen* van Gajto Gazdanov (Cossee/Lebowski), 13 november 2014.

“De incidentele herontdekking neemt geleidelijk de plaats in van de in brons gegoten traditie. De heruitgaven worden gestimuleerd door de subsidies van het prachtige Schwob-programma van het Nederlands Letterenfonds, dat de scherpste financiële kantjes van het literaire schatgraven haalt.”

‘2014, het jaar van het nieuwe begin’ door Arjen Fortuin, *NRC Handelsblad*, 19 december 2014.

Bijlage 3: Activiteiten 2014

Ontvangst buitenlandse bezoekers

periode	naam	samenwerkingspartner(s)
19-22 februari	Rudiger Wischenbart, Wischenbart Content & consulting, Wenen, Oostenrijk.	
13-15 april	Sisso Artner (literair journalist), ter voorbereiding van de manifestatie in Boedapest.	
30 maart-3 april	Henry Rosenbloom, Scribe, Sydney, Australië.	
19-23 mei	Publishers Tour 1: proza Bezoek van 10 Duitse prozauteurs aan Amsterdam en Antwerpen ter voorbereiding op het Nederlands-Vlaamse gastlandschap op de Frankfurter Buchmesse van 2016. Uitgebreide kennismaking met Nederlandse en Vlaamse uitgevers, agenten en auteurs.	Vlaams Fonds voor de Letteren.
18-25 juni	Irine Chogoshvili (Book Support Programme, Georgië) en Lianna Aghmyan (Armenian Literature Foundation).	Next Page Foundation
30 juni-3 juli	Will Evans, Deep Vellum Publishing, USA. http://www.uitgeverijpodium.nl/column/282/Dallas http://deepvellum.org/?s=ilja	
27-30 augustus	Johann Ulrich, Avant Verlag, Duitsland.	
14-19 september	Publishers Tour 2: Duitse kinder- en jeugdboeken uitgevers Bezoek van 10 Duitse kinderboekenuitgevers aan Amsterdam en Antwerpen ter voorbereiding op het Nederlands-Vlaamse gastlandschap op de Frankfurter Buchmesse van 2016. Ontmoetingen met auteurs en illustratoren, bezoeken aan Nederlandse uitgevers, de OBA, een kinderboekwinkel en Stichting CPNB.	Vlaams Fonds voor de Letteren.
10-14 november	Publishers Tour 3: Poetry Antwerpen, Gent, Amsterdam, Rotterdam, Den Haag. Ontvangst van 10 poëzieuitgevers uit Duitsland, Oostenrijk, Spanje, Italië, Zweden, Engeland en de VS. Zij ontmoetten een keur van belangrijke Nederlandse en Vlaamse uitgevers, organisaties, vertalers en dichters en namen deel aan een netwerkbijeenkomst die het Nederlands Letterenfonds samen met het Crossing Border Festival in Den Haag organiseerde.	Vlaams Fonds voor de Letteren, Crossing Border Festival.
21-28 november	Livia Deorsola, redacteur bij Cosac Naify, São Paulo, Brazilië. http://www.letterenfonds.nl/nl/entry/870/het-mooie-uitzicht-van-nederlandse-etelages	
9-11 december	Jaroslav Rudis, Igor Maličevský (moderatoren van de literaire avonden) en Petr Vizina (literair journalist) ter voorbereiding van de manifestatie in Praag.	
9-12 december	Raimund Fellinger, uitgever van Suhrkamp Verlag, Duitsland.	

Stands op boekenbeurzen

periode	naam	aantal afspraken	aantal bezoekers stand Letterenfonds*:
31 januari-2 februari	Festival de la bande dessinée Angoulême, Frankrijk. http://www.labedeestdanslarue.com/	30	Het evenement <i>La Bede est dans la Rue</i> werd door honderden belangstellenden bezocht.
24-27 maart	Bologna, Fiera del Libro per Ragazzi	80	150 per dag
8-10 april	London Book Fair weblog: http://www.letterenfonds.nl/nl/entry/717/van-drie-procent-naar-meer De Londen Book Fair is tevens benut om een bijeenkomst met de Europese Schwob-partners (Institut Ramon Llull, Polish Book Institute, Société européenne des auteurs, Wales Literature Exchange, Vlaams Fonds voor de Letteren, FILI) te beleggen.	120 + 9 (Schwob)	Ongeveer 150 à 200 bezoekers per dag.
27-29 augustus	Beijing International Book Fair http://www.boekblad.nl/agnes-vogt-50-000-nieuwe-kinderboeken-per-jaar.239183.lynkx http://www.boekblad.nl/tiziano-perez-waterdruppels.239117.lynkx	50	100 per dag
8-11 oktober	Frankfurter Buchmesse http://www.letterenfonds.nl/nl/entry/845/world-literature-alive-well-and-doing-great-business	300	Per dag 200 a 300 bezoekers. De borrel die het fonds in Frankfurt organiseerde (10/10) werd bezocht door ongeveer 80 personen.
8-10 oktober	De Frankfurter Buchmesse is door Schwob tevens benut om een bijeenkomst met de Europese Schwob-partners en een bijeenkomst met de uitgevers van het Barcelona Schwob-fellowship te beleggen. Afspraken met internationale uitgevers voor promotie en acquisitie van titels, Co-financierder: Culture Programme van de Europese Unie.	25	

Prospectie-promotiereizen

periode	naam	aantal afspraken
10-12 februari	Parijs, Frankrijk (i.c.m. de uitreiking van de Prix Phares du Nord).	9
17-19 maart	Jaarvergadering RECIT, netwerk van Europese vertalershuizen te Rome, Italië.	
24-25 maart	Salon du livre, Parijs, Frankrijk.	10
24-26 maart	Boedapest, Hongarije. Vorbereiding 'Café Amsterdam'.	per dag 4 afspraken met uitgevers, journalisten, en vertalers.
22 april-1 mei	Ferio del Libro, Buenos Aires, Argentinië.	10
25 maart - 2 april	PEN World Voices festival, New York, V.S.	auteursbegeleiding plus 8 afspraken met uitgevers en festivaldirecteuren.
28 april-1 mei	New York, V.S.. (i.c.m. presentatie Words Without Borders Special Issue Holland and Flanders). http://www.letterenfonds.nl/nl/entry/717/van-drie-procent-naar-meer	12
4-10 mei	ITEF, Istanbul, Turkije. Ook bezoek aan TANPINAR Literatuur Festival.	23 uitgevers en organisaties; 16 medefellows.
26 april-8 mei	Rio de Janeiro en São Paulo, Brazilië, i.v.m. voorbereiding festival Café Amsterdam 2015.	40
11-13 mei	Boedapest, Hongarije vorbereiding 'Café Amsterdam'.	per dag 4 afspraken met uitgevers, journalisten, en vertalers.
28 mei-1 juni	Boedapest, Hongarije (i.c.m. Café Amsterdam).	9
4-7 juni	Poesiefestival Berlin, Duitsland. Onder meer deelname partnermeeting Lyrikline.org en deelname bijeenkomst internationale festivals en organisaties bij LiteraturWERKstatt.	50
10-14 juni	Poetry International Festival, Rotterdam. Onder meer deelname seminar partners en editors van Poetry International Web.	20
17-23 augustus	South China Book Festival, Guangzhou, China. Deelname internationale conferentie. http://www.letterenfonds.nl/nl/entry/780/you-touch-me-so-much	20
6 september	Parijs, Frankrijk. Onder meer overleg met vertegenwoordigers van het Centre International de Poésie en Marseille en Poetry International.	
25-27 september	Göteborg Book Fair Bok & Bibliotek, Göteborg, Zweden.	20
29 oktober-12 november	Rio de Janeiro en São Paulo, Brazilië, i.v.m. voorbereiding festival Café Amsterdam 2015.	40
30 oktober-2 november	Belgrado, Servië. (i.c.m. vertaalworkshop)	7 uitgevers en 13 vertalers.
1-2 november	Maastricht International Poetry Nights.	10
30 november-4 december	Feria del Libro, Guadalajara, Mexico. http://www.letterenfonds.nl/nl/entry/864/guadalajara-international-book-fair-1	30
5-8 november	Boedapest, Hongarije. Boekpresentatie Typex Rembrandt, bijdrage aan Studiedag Neerlandistiek in Hongarije aan de ELTE Universiteit. Foto's: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=859394480778625&id=198584750192938	uitgeversbezoeken, ontmoetingen met studenten, vertalers en universitaire staf.
19-22 november	Istanbul, Turkije. (i.c.m. vertaalworkshop)	13 uitgevers en 5 vertalers.
22 november	Oslo, Noorwegen. I.s.m. Nederlandse ambassade.	12 Noorse uitgevers en 3 vertalers.
27-28 november	Praag, Tsjechië. Vorbereiding 'Liefde en de Lage Landen', februari 2015. http://www.letterenfonds.nl/nl/entry/824/olasce-a-amsterdam	

datum	bijeenkomst	deelnemers/afspraken
21 – 24 januari	Bijeenkomst van de Europese Schwob-partners - Polish Book Institute, Société européenne des auteurs, Wales Literature Exchange, Vlaams Fonds voor de Letteren, FILI en het Nederlands Letterenfonds - bij de Catalaanse partner Institut Ramon Llull in Barcelona, Spanje. Gezamenlijk selecteren van geschikte, vergeten moderne klassiekers voor promotie, en bespreken en evalueren van de activiteiten binnen het EU-programma.	7 deelnemers: Alexandra Koch, Sonia Garcia, Misia Sert, Tomasz Pindel, Katrin Thomaneck, Sioned Puw Rowlands, Päivi Paloposki. Co-financierder: Culture Programme van de Europese Unie
19 mei–2 juni	Bijeenkomst van de Europese Schwob-partners - Institut Ramon Llull, Société européenne des auteurs, Wales Literature Exchange, Vlaams Fonds voor de Letteren, FILI en het Nederlands Letterenfonds - bij de Poolse partner, het Polish Book Institute in Krakow, Polen. Gezamenlijk selecteren van geschikte, vergeten moderne klassiekers voor promotie, en bespreken en evalueren van de activiteiten binnen het EU-programma.	6 deelnemers: Alexandra Koch, Sonia Garcia, Tomasz Pindel, Katrin Thomaneck, Sioned Puw Rowlands, Päivi Paloposki. Co-financierder: Culture Programme van de Europese Unie
15–17 juni	Barcelona Schwob-fellowship Fellowship voor internationale uitgevers rondom Schwob-titels en doelstellingen. Programma: Introductie van het Europese Schwob Project door Alexandra Koch en Sònia Garcia, Catalaanse klassiekers door schrijver, recensent en vertaler Marina Espasa, Best practices promotie moderne klassieker met journalist C. Dreymüller, "Is de vertaler een literair-cultureel ambassadeur?" met vertaler P. Bush. Bijeenkomst/ontmoeting van Schwob-partners met 16 Catalaanse/ Spaanse literair agenten en uitgevers.	Negen Europese uitgevers kwamen in Barcelona bij elkaar voor een uitwisseling met elkaar en met Catalaanse en Spaanse uitgevers over Schwob-titels en promotie-strategieën. Vanuit Nederland nam Oscar van Gelderen (Lebowski) deel. Aantal deelnemers/sprekers: 30. Informeel ontmoetingen met vertalers, literair agenten, journalisten en boekhandelaren. Co-financierder: Culture Programme van de Europese Unie
4-5 september	Bijeenkomst met een toekomstige Schwob-partner, Estonian Literature Information Centre in Tallinn, Estland (ELIC). Overleg over de opzet van activiteiten in 2015.	afspraken met uitgeverijen, festivals en vertalers, totaal: 4
11–12 december	Bijeenkomst van de Europese Schwob-partners bij de Franse partner Société européenne des auteurs, Wales Literature Exchange, Vlaams Fonds voor de Letteren, Nederlands Letterenfonds, FILI. Evaluatie van de activiteiten binnen het EU-programma.	Deelnemers: Institut Ramon Llull, Polish Book Institute, Société européenne des auteurs, Wales Literature Exchange, Vlaams Fonds voor de Letteren, Nederlands Letterenfonds, FILI. En Iris Schwanck, Päivi Paloposki, Verena Pescht via Skype. Co-financierder: Culture Programme van de Europese Unie.

literaire programma's buitenland

periode	naam	samenwerkingspartner(s)	bereik*
10-12 februari	Uitreiking Prix des Phares du Nord in Parijs, Frankrijk.	Nederlands Letterenfonds, Vlaams Fonds voor de Letteren en de ambassade.	75
12 februari	Uitreiking Vondel Translation Prize aan David Colmer in Londen, UK.	Nederlands Letterenfonds, Vlaams Fonds voor de Letteren en de Britse Society of Authors.	250
9 april	presentatie van Schwob en deelname paneldiscussie Dead Interviews: Translating the Classics bij het International Translation Centre op de London Book Fair. Sprekers: Alexandra Koch, John Siciliano (Penguin), Patrick McGuinness, Daniel Hahn, Oliver Ready (presentation at the LTC). http://www.londonbookfair.co.uk/en/Sessions/5034/Dead-Interviews-Translating-the-Classics	Institut Ramon Llull, Polish Book Institute, Société européenne des auteurs, Wales Literature Exchange, Vlaams Fonds voor de Letteren, FILI, Literary Translation Centre co-financierder: Culture Programme van de Europese Unie.	70
28 april-1 mei	presentatie Words Without Borders Special Issue Holland and Flanders in Book Court in (Brooklyn) New York, V.S. Deelnemende auteurs aan presentatie: Sanneke van Hassel, Annelies Verbeke en Joseph O'Neill. http://www.letterenfonds.nl/nl/entry/717/van-drie-procent-naar-meer	Words Without Borders, het Nederlandse Consulaat Generaal in New York, Flanders House en het Vlaams Fonds voor de Letteren.	100
29-31 mei	Boedapest, Hongarije. 'Café Amsterdam'. Deelnemende auteurs: Douwe Draaisma, Arnon Grunberg, Toine Heijmans, Jaap Scholten, Barbara Stok, Frank Westerman. http://www.letterenfonds.nl/nl/entry/729/cafe-amsterdam-boedapest	Crossing Border Den Haag.	15 events Totaal bereik: 500 mensen.
18 juni	Schwob-debat over Unknown classics and new writers op het CCCB Kosmopolis-festival, Barcelona, Spanje. Deelnemers: Oscar van Gelderen (Lebowski Publishers), Laura Baena (Edicions de 1984), Valeria Bergalli (Editorial Minúscula), Daniel Osca (Sajalín Editores), Muge Sökmen (Metis Publishers) o.l.v. schrijver en journalist Jordi Nopca.		40
17-23 augustus	South China Book Festival, Guangzhou, China. Deelnemende auteurs: Kader Abdolah, Mark Leenhouts, Jos de Mul, Jelle Reumer, Abram de Swaan. http://www.letterenfonds.nl/nl/entry/780/you-touch-me-so-much		10 events Bereik van deze events: circa 3.000
10-13 september	Tbilisi International Literature Festival, Tbilisi, Georgië. Lezing van Mireille Berman over het buitenlandbeleid van het Nederlands Letterenfonds. http://publishingperspectives.com/2014/10/visiting-the-tbilisi-international-literature-festival/		50

literaire programma's binnenland

periode	activiteit	partner	bereik*
16 januari	Voorlichting EU-vertaalsubsidies voor uitgevers Informatiebijeenkomst over het nieuwe Creative Europe Programma (2014-2020) van de Europese Unie met de bedoeling uitgevers nader te informeren over de mogelijkheden, de procedure en de vereisten voor met name EU-vertaalsubsidieaanvragen. Op uitnodiging van Dutch Culture en het Letterenfonds was Arnaud Pasquali van het Uitvoerend Agentschap voor onderwijs, audiovisuele media en cultuur van de EU aanwezig om het programma vertaalsubsidies van de EU vanaf 2014 te introduceren. Daarnaast werd informatie verstrekt over het vertaalbeleid van het Nederlands Letterenfonds, waaronder de Schwob-website en mogelijkheden voor productiesubsidies voor bijzondere vertalingen.	Dutch Culture	Ruim 30 uitgevers/ redacteuren.
16–19 januari	WiR Nihad Siries te gast bij Winternachten in Den Haag.	Writers Unlimited	100
19 januari	Schrijversfeest. Tiziano Perez, directeur van het Letterenfonds, interviewde schrijver Geert Mak over de betekenis van de vertalingen van zijn werk in het buitenland waaronder <i>In Europa</i> .	Writers Unlimited te Den Haag.	348
9 februari	Lezing van WiR Dato Turashvili op de Georgische ambassade in Den Haag.		20
17 t/m 22 februari	Deelname van WiR Dato Turashvili in Brussel aan Georgië-conferentie.		50
20 februari	Optreden van WiR Dato Turashvili tijdens From Georgia. With Love? #1, een avond rondom Georgië in de kunst, georganiseerd door Vlaams-Nederlands Huis deBuren in Brussel, België.	deBuren in Brussel.	40
21 februari	Lezing door Rüdiger Wischenbart in de bibliotheek van het Letterenfonds naar aanleiding van zijn publicatie <i>Global eBook Report A Report on Market Trends</i> , dat Wischenbart tijdens de afgelopen Frankfurter Buchmesse presenteerde. Rüdiger Wischenbart brengt het mondiale boekenvak in kaart en verzamelt statistieken over alle grote boekenmarkten ter wereld. Hij is als geen ander in staat om veranderingen en trends in de ontwikkeling van het boek te signaleren en te analyseren. Na de lezing werd hij geïnterviewd door Arjen Fortuin (<i>NRC Handelsblad</i>) en was er gelegenheid voor vragen en discussie. http://www.letterenfonds.nl/nl/entry/619/trends-in-e-books-wereldwijd		Ruim 54 uitgevers en redacteuren en andere boekenvakkers waren aanwezig. Boekblad.
2 maart	Symposium Made in Europe Anderhalf jaar lang schreef Pieter Steinz in <i>NRC Handelsblad</i> onder de titel 'Made in Europe' over de culturele verworvenheden die typisch Europees zijn en gidste hij de lezer op bevlogen wijze door het Europese culturele landschap, van Art Nouveau tot Het Zwanenmeer en van Asterix tot zigeunerjazz. Steinz wilde laten zien dat Europa's eenheid beter tot uitdrukking komt (en voor het publiek veel aantrekkelijker is om te ervaren) in het gedeelde cultureel erfgoed, dan in de politieke en economische instituties. De teksten werden gebundeld in het boek <i>Made in Europe. De kunst die ons continent bindt</i> . Op initiatief van alle Rijkscultuurfonds organiseerde het Letterenfonds een symposium. In een gevarieerd programma kreeg Minister Jet Bussemaker het eerste exemplaar van het boek uitgereikt en reageerden verschillende sprekers en kunstenaars in een drukbezocht Paradiso op <i>Made in Europe</i> . Deelnemers: Maria Barnas, Minister Jet Bussemaker, Calefax & Cora Burggraaf, Margot Dijkgraaf, Robbert Dijkgraaf, Bas Heijne, Joep Leerssen, Arjen Lubach, Marita Mathijssen, Cees Nooteboom, Erik Rietveld, Paul Schnabel, Jet Steinz, Renée Trijselaar. Beeld, decor, geluid: Behoud de Begeerte /Luc Coorevits en Jan Bader (filmverslag); ontwerp: Philip Stroomberg.	Centraal Museum Utrecht, Fonds Podiumkunsten, Fonds voor Cultuurparticipatie, Mondriaan Fonds, Nederlands Filmfonds, NRC, Stichting Paradiso, Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, Uitgeverij Nieuw Amsterdam. Co-financiers: Fonds Podiumkunsten, Fonds voor Cultuurparticipatie, Mondriaan Fonds, Nederlands Filmfonds, Stimuleringsfonds Creatieve Industrie.	600
4 maart	interview met WiR Dato Turashvili door Michel Krielaars in de NRC Talkshow in Amsterdam.	NRC Café, Amsterdam.	40
4 maart	Presentatie hoorspelopdracht voor zes auteurs tijdens feestelijke bijeenkomst ter gelegenheid van de lancering van Woord.nl, het nieuwe online platform voor verhalende radio in Vondel CS in Amsterdam.	Mediafonds, VPRO, AVROTROS en NTR.	80
14 maart	Optreden van WiR Olga Grjasnowa in boekhandel Pegasus en interview met haar in het NRC Restaurant Café, beide te Amsterdam.	Amsterdamse Boekennacht. NRC Café, Amsterdam.	50
1 mei	WiR Hila Blum en Maarten Asscher spreken bij de presentatie van de Nederlandse vertaling (door Kees Meiling) van een enkele jaren geleden in Israëliëse archieven ontdekt manuscript van David Vogel (1891-1944).		30

23 mei	Interview met WiR Hila Blum door Michel Krielaars in het auditorium van het Joods Historisch Museum in Amsterdam.	Joods Historisch Museum, Michel Krielaars (NRC).	30
3 juni	Feestelijke bekendmaking shortlist Europese Literatuurprijs 2014 in SPUI25 te Amsterdam. Sprekers: Marja Pruis, Jerker Spits, Margot Dijkgraaf, Arjen van Veelen en Alex Drace-Francis.	SPUI25, Amsterdam.	70
6 juni	Interview met WiR Jesús Carrasco aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Voertaal: Spaans.	Radboud Universiteit Nijmegen	40
12 juni	Openbare slotlezing van Rokus Hofstede, Translator in Residence bij de Master Literair Vertalen aan de UU, over nut en noodzaak van hervertalingen in de bibliotheek van het Letterenfonds.	Master Literair Vertalen Utrecht.	Circa 20
14 juni	WiR Jesús Carrasco met schrijver Arjen van Veelen te gast bij Das Magazin Festival.	Das Mag.	100
23 juni	Vertaalsymposium over <i>Intemperie (De vlucht)</i> , de debuutroman van WiR Jesús Carrasco aan de UvA. Gast sprekers: Pablo Valdivia (Spaanse taal- en letterkunde UvA) Eric Metz (MA Literair Vertalen UvA) Adri Boon/Arie van der Wal (literair vertalers Spaans-Nederlands) Margaret Jull Costa (literair vertaler Spaans-Engels) Marie Christine Vila (literair vertaler Frans-Engels) Rondetafelgesprek o.l.v. Fedde van Santen (directeur VertalersVakschool)	Universiteit van Amsterdam	100
15 juni- 30 augustus	Ken uw klassiekers! – Tien herontdekkingen voor de zomer.; boekhandelsactie in Nederland en Vlaanderen georganiseerd door Schwob i.s.m. tien Nederlandse uitgeverijen. De tien recente herontdekkingen werden in 80 Vlaamse en Nederlandse boekhandels onder de aandacht gebracht via boekentafels, etalages, promotiemateriaal en bijeenkomsten.	Uitgeverijen Lebowsky, Cossee, Van Oorschot, Meulenhoff, Atlas / Contact, Wereldbibliotheek, De Geus, Arbeiderspers, Van Genneep en De Bezige Bij.	tachtig boekhandels
25 juni	Bekendmaking winnaar Europese literatuurprijs 2014 bij radioprogramma Opium op 4. Mmv juryvoorzitter Alexander Rinnooy Kan en vertaler Jan Pieter van der Sterre, presentatie Mieke van der Weij.	NPO Radio4	Aantal luisteraars: circa 25.000.
26 juni	Lezing van WiR Jesús Carrasco aan het Instituto Cervantes in Utrecht.		30
28 juni	Eéndaagse boekhandeltournee van WiR Jesús Carrasco langs boekhandel Van der Velde in Leeuwarden, boekhandel Voorhoeve in Hilversum, De Algemene Boekhandel in Amersfoort en boekhandel Kramer en van Doorn in Zeist.		30
6 juli	Schwobfest Feestelijke lancering van de zomeractie Ken uw klassiekers met tien ambassadeurs in De Lichtfabriek in Haarlem. Sprekers: Casper Luckerhof, Alexandra Koch, Arjen Fortuin, Michel Krielaars, Ronnie Terpstra, Rebecca Wilson, Ivo Victoria, Koos Hageraats, Joubert Pignon, Rob van der Veer, Peter Bergsma, Michel van der Waart http://www.boekblad.nl/boekbladwaserbij-schwobfest-in-haarlem.236133.lynx	uitgeverijen Lebowsky, Cossee, Van Oorschot, Meulenhoff, Atlas / Contact, Wereldbibliotheek, De Geus, Arbeiderspers, Van Genneep, Bezige Bij, tachtig boekhandels	100 bezoekers. Breed bereik via pers, boekhandels en social media.
17 juli	Lezing door WiR Jesús Carrasco in Boekhandel van Stockum in Den Haag.		15
3 september	Boekpresentatie <i>Alleen de wolven</i> van WiR Philipp Blom in het Goethe Instituut. Interview met Blom door Maarten Asscher.	Goethe Instituut, Amsterdam.	50
4 september	Lezing door WiR Philipp Blom bij het Studium Generale van de Universiteit van Leiden, na vertoning van <i>The Vertigo Years (De duizelingwekkende jaren)</i> .		40
7 september	Uitreiking Europese Literatuurprijs 2014 door jurylid Christiaan Weijts aan auteur Jérôme Ferrari en vertalers Jan Pieter van der Sterre en Reintje Ghoos, tijdens Manuscripta op het Utrechts Uitfeest. Presentatie Daphne Bunschoek, interview met auteur en vertalers door Margot Dijkgraaf. https://www.facebook.com/media/set/?set=a.699403673467822.1073741863.147236652017863&type=1	Lira Fonds. Athenaeum boekhandel, SPUI25, De Groene Amsterdammer, CPNB.	100
13 september	Middag van het Kinderboek in de OBA te Amsterdam: lezing door Agnes Vogt over de activiteiten van het Nederlands Letterenfonds ter bevordering van de vertaling van kinderboeken.		250
14 september	Optreden van WiR Philipp Blom op het Eilandfestival Antwerpen.		50
26 september	WiR Philipp Blom geeft de 8e SPUI25-lezing in de aula van de Oude Lutherse kerk in Amsterdam.	SPUI25	150

24 oktober	Boekpresentatie <i>De boekendokter</i> bij Athenaeum Boekhandel. Jamal Ouariachi interviewt WiR Roderik Six, aansluitend is er een voorlees- en signeersessie.	Athenaeum Boekhandel	50
29 oktober	Schwob-avond, OBA, Amsterdam. Drie schrijvers van de Finnegans List vertellen onder leiding van Margot Dijkgraaf over hun persoonlijke Schwob-Geheimtipps. Sprekers: Arnon Grunberg, Christos Christopoulos, Jens Christian Grondahl, Margot Dijkgraaf. http://www.yvonnevanosch.nl/teksten/7%20schwob.html	Société européenne des auteurs, Spui25, OBA. co-financierder: Culture Programme van de Europese Unie.	100
31 oktober	(Besloten) Gastcollege door WiR Roderik Six over zijn schrijverschap en werk.	VU Amsterdam.	15
10 november	Stap op de Rode Loper, een dag over literatuur voor de leerlingen van de bovenbouw van de VMBO in NEMO Amsterdam. Aan het programma namen 20 schrijvers deel. Het Letterenfonds ondersteunde dit project vanwege het belang van aandacht voor lezen & boeken in het VMBO. Voor deze groep leerlingen (tussen de 50 en 60% van de leerlingen in het voortgezet onderwijs Nederland zit op een VMBO-school) gebeurt op het terrein van het lezen en de literatuur (te) weinig.	Stichting Samenleving en Kunst, Stichting Lezen.	In totaal 1.000 leerlingen van 9 scholen namen aan het programma deel. 100 docenten zorgden voor de begeleiding.
15 november	Podiumpresentatie van het project The Chronicles door auteurs en vertalers ook live op het Crossing Border festival. Interview: Michele Hutchison. http://thechronicles.eu/category/2014/projects-2014/?edition=22	Crossing Border, Den Haag.	Live 145 + meer via de website.
25 november	(Besloten) atelierbezoek en openbaar gesprek van Peter Terrin met schrijfster Niña Weijers, writer-in-residence aan de Van Eyck in het kader van het Wanderlust-programma voor internationale talentontwikkeling. Gespreksleider: dichter en schrijver Erik Lindner.	Van Eyck Academie in Maastricht.	Circa 30.
5 december	Gastcollege studenten master Literair bedrijf aan de VU over de positie van het Letterenfonds in het literaire veld door Greetje Heemskerk		15
12-13 december	Litteraire Vertaaldagen Symposiumdag met als thema: Vertalers met de billen bloot, mythes en taboes van het literair vertalen. Workshopdag met 15 vertaalworkshops en een algemene workshop Spreken in het openbaar.	Lira Fonds, het Vlaams Fonds voor de Letteren, het Expertisecentrum Literair Vertalen en de Vereniging van Letterkundigen.	Aantal deelnemers: 370 (symposiumdag) en 185 (workshopdag) Sprekers: 5 Workshopmoderatoren: 16.
13 december	Literatuur op het Scherm (LOS), presentatie van de resultaten van dit programma waarin vormgevers en ontwikkelaars samen met auteurs literaire of poëtische producties ontwikkelen voor de tablet of smartphone. Met LOS willen het Letterenfonds en het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie talentontwikkeling, samenwerking en kennisuitwisseling tussen verschillende disciplines versterken. Deelnemende duo's: Demian Albers / Micha Hamel: project <i>Zonder handen</i> Mark Boog / John van der Wens: project <i>Dichtbij</i> Udo Prinsen / Pauline Genée: project <i>Laatste woord</i> Sjoerd ter Borg / Jorrit Schaap, Daan Heerma van Voss, Gustaaf Peek, Allard Schröder, Carolina Trujillo, Niña Weijers: <i>Het land binnen de muren</i> . Presentatie: Margriet Schavemaker (SM).	Stedelijk Museum Amsterdam en Stimuleringsfonds Creatieve Industrie.	180

literaire programma's binnenland: tournees en reeksen

periode	activiteit	samenwerkings-partner(s)(s)	bereik*
1 januari t/m 5 februari	Boek een dichter, In de aanloop naar de Poëzieweek 2014 is voor de eerste keer de actie Boek een dichter georganiseerd. Het Letterenfonds bood in samenwerking met Stichting Schrijvers School Samenleving (SSS) bibliotheken en boekwinkels de gelegenheid om dichters voorafgaand aan en tijdens de Poëzieweek tegen een speciaal tarief te boeken. De actie Boek een dichter werd ondersteund door een brochure, die in samenwerking met de CPNB is samengesteld, waarin tien recente dichtbundels worden uitgelicht. Bovendien werden als promotiemateriaal (voor boekhandel en bibliotheek) tien korte filmpjes gemaakt door Stijn van der Loo, waarin de tien dichters elk een gedicht voordragen.	CPNB, Stichting Schrijvers School Samenleving (SSS).	De samenwerking zorgde voor een toename van 15% van het aantal poëzievoordrachten: in totaal vonden er 74 optredens plaats. Ellen Deckwitz, Erik van Os en Ester Naomi Perquin werden het meest geboekt. In Vlaanderen was er veel belangstelling voor dichteres Delphine Lecompte. Zowel Perquin als Delcompte waren opgenomen in de brochure Uitgelicht! die door het Letterenfonds i.s.m. het CPNB onder boekhandels en bibliotheken is verspreid.
6, 13, 20, 27 januari	Debutantenprogramma 8 deelnemers, de Letterenfonds-debutanten uit 2013: Lodewijk Petram, Ellen van Velzen, Shira Keller, Patrick Bassant, Kaweh Modiri, Kira Wuck, Rosan Hollak, Annemarie de Gee.	Mediamatic.	50
15 en 29 januari, 12 en 26 februari, 12 en 26 maart, 9 en 23 april	Troost: bij Mediamatic op het Oostenburgereiland te Amsterdam lezen de schrijvers in januari op maandag voor uit eigen werk. Tussen de voordrachten wordt een stevige daghap geserveerd. Shut Up & Write, een reeks bijeenkomsten naar New York's concept waarbij een groep een uur lang in stilte schrijft in een boekwinkel. Van te voren is er een kennismaking, na afloop is er de mogelijkheid om het geschreven werk te bespreken en vragen te stellen aan de auteur.	Jonas Kooyman (Shut Up & Write) en Steffy Roos du Maine (Boekwinkel Books & Bubbles).	120
23 januari, 20 maart, 22 mei, 25 september, 20 november.	Letteren &cetera, literaire talkshow Interviewer: Kenneth van Zijl (NPO Cultura). Dichters Annemieke Gerrist over <i>Het volume van een logé</i>, Ester Naomi Perquin over <i>Celinspecties</i>, Menno Wigman <i>Mijn naam is legioen</i>, schrijver Carolijn Visser over <i>Argentijnse avonden. Van de Zwart Janstraat naar de pampa</i>, Jan van Mersbergen over zijn roman <i>De laatste ontsnapping</i>, vertaler Rob van der Veer over de Zuid-Afrikaanse roman <i>Kroniek van Perdepoort</i> (1975) van Anna Louw, Sjoerd Kuiper over zijn jeugdroman <i>Hotel de Grote L</i>, vertaler Djúke Poppinga over <i>De dag dat de leider werd vermoord</i> van Nagieb Mahfouz, Jan Vantoortelboom over zijn tweede roman, <i>Meester Mitrailette</i>, Nicole Montagne over <i>Een makelaar in Pruisen</i>, essays en reisverhalen over kijken, vertaler Harrie Lemmens over Brazilië (o.a. <i>Met bloed doordrenkte baard</i> van Daniel Galera en zijn debuut <i>God is een Braziliaan</i>), Daan Heerma van Voss over zijn vijfde roman <i>Het land 32</i>, Peter Terrin over <i>Monte Carlo</i>, Robert van Raffe over zijn graphic novel <i>Zonder Filter</i>, literair journalist Mirjam van Hengel over <i>Hoe mooi alles</i> (over dichter Leo Vroman en zijn vrouw Tineke Sanders), schrijver Willem Melchior over <i>De tijd is op</i>, Christine Otten over haar roman <i>Rafaël</i>, dichter Floor Buschenhenke over <i>Het moeten eenhoorns zijn</i>, vertaler Hanneke van der Heijden over <i>Verhalen uit Istanbul</i> van Sait Faik Abasiyanik, Mariët Meester over haar roman <i>Hollands Siberië</i>, biografe Mieke Koenen over Ida Gerhardt (<i>Dwars tegen de keer, leven en werk van Ida Gerhardt</i>), Gustaaf Peek over Godin, held, vertalers Aai Prins over Gogol's <i>Dode zielen</i> en Anne Folkertsma over <i>Een waanzinnig begin</i> van Hans Fallada, biograaf Nico Keuning over Jan Arends (<i>Angst voor de winter</i>), Rebekka Bremmer over haar tweede roman <i>De evolutie van een huwelijk</i> en Naomi R. Boekwilt over haar tweede roman <i>Hoogvlakte</i>, Koos van Zomeren over <i>Het verlangen naar klapekster</i> en vertaler Paul Bruijn over <i>Babbitt</i> van Sinclair Lewis. http://www.cultura.nl/genres/literatuur/2014/OVERZICHT_letteren_etcetera.html	NPO Cultura	Vijf opnamedagen met elk twee edities, gemiddeld 25 bezoekers per editie. 10 uitzenddata en continue online
4 januari, 1 en 25 april, 3 en 4 juni, 8 juli, 2, 27 en 30 oktober en 25 november (2x).	Vertalen in zicht Workshops vertalen door de volgende literair vertalers aan de volgende middelbare scholen: Het 4e Gymnasium Amsterdam, vijf vertalers, diverse talen; workshop voor (taal)docenten. Visser 't Hooft Lyceum Leiden 4V, Nele Ysebaert, Frans. Visser 't Hooft Lyceum Leiden 4V, Liesbeth van Nes, Frans. OSG Bijlmer Amsterdam 4H, Martine Woudt, Frans. OSG Bijlmer Amsterdam 4H, Martine Woudt, Frans. Openbaar Zeister Lyceum Zeist 4V, Paul Bruijn, Engels. Ichthus College Dronten 4V, Bindervoet & Henkes, Engels. OSG Sevenwolden Grou 4VMBO, Lidwien Biekman, Engels. Ichthus College Dronten 5V, Bindervoet & Henkes, Engels. Theresia Lyceum Tilburg 6V, Martine Woudt, Frans. Theresia Lyceum Tilburg 6V, Gertrud Maes, Frans.	Verstegen & Stigter, culturele partners.	10 workshops op 6 verschillende scholen (waarvan 4 nieuwe). Totaal circa 250 scholieren; per keer 20 tot 30 leerlingen. + Daarnaast is in januari een workshopmiddag voor 10 docenten georganiseerd aan het 4e Gymnasium in Amsterdam; het centrale thema was het vertalen van een Jip en Janneke-verhaal. David Colmer gaf een toelichting op zijn Engelse vertaling.

8 april-28 mei	Vertalersgeluk, lezingentournee van literair vertalers langs aan de Europese Literatuurprijs geïeëerde boekhandels in Nederland. Organisatie tournee: Nicolette Hoekmeijer en Andrea Kluitmann i.s.m. Nederlands Letterenfonds. Inleidingen: Nicolette Hoekmeijer en Andrea Kluitmann. Animaties: Klaske Oenema en Farida Laan. Lezingen: Gerrit Bussink over zijn vertaling <i>Bureau gevonden voorwerpen</i> van Siegfried Lenz, Gerard Cruys over <i>Onvoltooide liefdesbrieven</i> van Michail Sjisjkin, Jan van der Haar over <i>Hoger dan de zee</i> van Francesca Melandri, Inge Kok over <i>Leven na leven</i> van Kate Atkinson, Karol Lesman over <i>Bleke Niko</i> van Tomek Tryzna, Gerda Meijerink over <i>F</i> van Daniel Kehlmann, Liesbeth van Nes over <i>Daar is hij weer</i> van Timur Vermes, Elly Schippers over <i>Fuck America</i> van Edgar Hilsenrath, Roel Schuyt over <i>Het reisverbod</i> van Ismail Kadare en <i>Wraakengelen</i> van Borislav Cicovacki, Manon Smits over <i>Zeven minuten na middernacht</i> van Patrick Ness, Jan Pieter van der Sterre over <i>De preek over de val van Rome</i> van Jérôme Ferrari, Paula Stevens over <i>Zoon</i> van Karl Ove Knausgård, Pietha de Voogd over <i>Het menselijk lichaam</i> van Paolo Giordano, Miek Zwamborn over de <i>Sez Ner-trilogie</i> van Arno Camenisch. Interviews slotavond: Jasper Henderson. http://www.letterenfonds.nl/nl/entry/758/een-oefening-in-medemenselijkheid	Financiële ondersteuning: Lira Fonds.	Twaalf avonden. Totaal circa 400 bezoekers. Podia: Boekhandel Godert Walter, Groningen; Boekhandel Van Kemenade en Hollaers, Breda; Boekhandel Van Someren & Ten Bosch, Zutphen; Boekhandel van Gennep, Rotterdam; Literaire Boekhandel, Utrecht; De Drvkery, Middelburg; Boekhandel Blokker, Heemstede; Boekhandel Athenaeum, Haarlem; Boekhandel Verkaaik, Gouda; Boekhandel van Rossum, Amsterdam; De Grote Geluksrevue (afsluitende avond) in bibliotheek Letterenfonds, Amsterdam.
13 september, 24 oktober t/m 1 november	Ken je bureu, tournee van drie auteursduo's langs verschillende manifestaties en boekhandelspodia in Nederland en Vlaanderen. De deelnemende duo's: Neske Beks-Els Moors, K. Schippers-Ann Meskens, Bernard Dewulf-Miek Zwamborn. Podia: Read my World Festival (Amsterdam), Boekhandel Roelants (Nijmegen), Boekenbeurs Antwerpen, Boekhandel Theoria (Kortrijk), Boekhandel De Zondvloed (Mechelen), Boekhandel Boekarest (Leuven). http://www.letterenfonds.nl/nl/entry/777/ken-je-buren-laet-nederlandse-en-vlaamse-lezers-kennismaken	Vlaams Fonds voor de Letteren, Nederlandse Taalunie.	Zes podia. Totaal circa 260 bezoekers.
1 november	Debutantenprogramma Optredens door zes Letterenfonds-debutanten 2014 op literair festival Het Grote Gebeuren in Groningen: Mano Bouzamour, Mohammed Benzakour, Elisabeth van Nimwegen, Roman Helinski, Ilse Bos, Pauline Genée.	Het Grote Gebeuren en de SLAG.	20

* De hierboven genoemde bezoekersaantallen zijn deels gebaseerd op kaartverkoop & reserveringen, en deels gebaseerd op waarnemingen van aanwezige Fonds-medewerkers.

Deskundigheidsbevordering literair vertalers buitenland

periode	cursus of workshop / taalgebied	plaats	deelnemers	moderatoren	partner(s)
10 maart t/m 9 mei	Europese Vertalersfabriek Nederlands-Arabisch-Nederlands i.s.m. het Collège International des Traducteurs Littéraires in Arles en de Fondation Dar al-Mamûn in Marrakech. Teksten: <i>De aanslag</i> van Harry Mulisch, <i>De avonden</i> van Gerard Reve, <i>De Soefi</i> van Abdelkader Benali, Verhalen uit Irak van Hassan Blasim, en <i>Wanneer de haan een ei legt</i> van Mohamed Zefzaf. Bij de slotpresentatie in Marrakech waren 55 mensen aanwezig, bij de slotpresentatie in Amsterdam 50.	Amsterdam en Marrakech, Marokko.	5	Ali Albazzaz, Gert Borg, Fathi Mourali en Djûke Poppinga	Het project ontving een subsidie van het Lifelong Learning Programme van de Europese Commissie.
31 mei en 1 juni	Reünieworkshop Vertalersfabriek Nederlands-Frans-Nederlands Behandelde teksten: Stefan Hertmans <i>Oorlog en terpentijn</i> en Didier Daeninckx <i>Dernier quart d'heure</i> .	Amsterdam	6	Isabelle Rosselin en Martine Woudt	
30 oktober t/m 2 november	Vertaalworkshops Nederlands-Kroatisch en Servisch Behandelde teksten: Herman Koch <i>Het diner</i> en Dimitri Verhulst <i>De helaasheid der dingen</i> .	Belgrado	10	Gioia Ulrich, Jelica Novaković en Roel Schuyt	
20 t/m 22 november	Vertaalworkshop Nederlands-Turks Behandelde teksten: projecten waaraan de deelnemende vertalers werkzaam waren.	Istanbul	6	Hanneke van der Heijden, Kadir Türkmen en Akin Terzi	
januari-december 2014 (8 sessies)	Vertaalworkshop Nederlands-Chinees Behandelde tekst: Laurens Abbink Spaink <i>Zwartboek</i> .	Universiteit Leiden	7	Shaogang Cheng en Mark Leenhouts	

Deskundigheidsbevordering literair vertalers binnenland

periode	cursus of workshop / taalgebied	plaats	deelnemers	moderatoren	partner(s)
20 en 21 juni, (online voortraject 8 mei – 13 juni).	Vervolgcurcus Literair Vertalen Deens, Fins en Zweeds. Behandelde teksten: Deens: Knud Rasmussen 'Hvalen og Ørnen som giftede sig med to Smaapiger' uit: Myter og Sagn fra Groenland, 1924. Fins: fragment uit Pentti Haanpää Penna. Zweeds: fragment uit Sara Mannheimer, Handlingen, Wahlström & Widstrand, 2011.	Utrecht	12 (5 uit het Deens, 3 uit het Fins en 4 uit het Zweeds).	Annelies van Hees (Deens), Marja-Leena Hellings (Fins), Janny Middelbeek-Oortgiesen (Zweeds), Mark Pieters (gastdocent).	Expertisecentrum Literair Vertalen (organisatie), Nederlands Letterenfonds en Vlaams Fonds voor de Letteren.

vertaalmentoraten beginnende vertalers in het Nederlands

aantal aanvragen: 8	toegekend: 7	afgerond: 4	ELV
---------------------	--------------	-------------	-----

coachingstraject ervaren vertaler

aantal aanvragen: 1	toegekend: 1		ELV
---------------------	--------------	--	-----

ontwikkelingsbeurzen beginnende vertalers in en uit het Nederlands

aantal aanvragen: 5	toegekend: 3		ELV
---------------------	--------------	--	-----

vertaalmentoraten beginnende vertalers uit het Nederlands

aantal aanvragen: 5	toegekend: 5	afgerond: 2	ELV
---------------------	--------------	-------------	-----

kwaliteitsregister literair vertalers Nederlands-vreemde taal

aantal proef-vertalingen: 77 (van 76 vertalers)	goedgekeurd: 15	afgekeurd: 54	nog in behandeling: 8	aantal verschillende talen: 23	aantal adviseurs: 63 (139 adviezen)
--	-----------------	---------------	-----------------------	--------------------------------	-------------------------------------

Bijlage 4:

Publicaties, websites en social media

Publicaties

- Jaarverslag 2013, twee edities, een beknopte gedrukte versie (28 p, 50 ex) en een uitgebreidere digitale versie inclusief alle toekenningen (71 p, pdf)
- Jaarverslag 2010/2011 (84 p, pdf)
- 10 Books from Holland - Frankfurt Book Fair Issue, Autumn 2014 (16 p., 2.600 ex., Engels)
- 10 Books from Holland - London Book Fair Issue, Spring 2014 (16 p., 2.600 ex., Engels)
- Panorama Holland 10, China (750 ex., Chinees / Engels)
- Panorama Holanda 3, Brazilië (200 ex., Braziliaans Portugees / Engels)
- The Little Pharmacy of Children's Books (Ieporello, 1.000 ex., Engels)
- Children's Books from Holland - Spring 2014 (16 p., 1.900 ex., Engels)
- Contemporary Dutch Poets: Alfred Schaffer - *Man Animal Thing* (18 p., 75 ex., Engels)
- Quality Non-Fiction from Holland - Autumn 2014 (16 p., 3.400 ex., Engels)
- Twenty Poets from the Low Countries (i.s.m. Vlaams Fonds voor de Letteren)
- Nieuwe toegevoegde dichterspagina's aan Poetry International Web: Hans Faverey, Piet Gerbrandy (NL), Micha Hamel, Sasja Janssen (NL), Hester Knibbe (NL), Antoine de Kom, Erik Lindner, Alfred Schaffer.
- Toegevoegd aan Lyrikkline.org: René Huigen
- Poëziweekbrochure voor de Nederlandse en Vlaamse boekhandels i.s.m. CPNB (24 p, 1.500 ex.)
- Poëziweekbrochure voor Nederlandse en Vlaamse bibliotheken i.s.m. CPNB (24 p, 1.300 ex.)
- Gebruikersonderzoek buitenland: vertalers van Nederlandse literatuur in andere talen (pdf)
- Gebruikersonderzoek buitenland: A survey among publishers of Dutch literature abroad (pdf)

Film/video

- Videoportret Dato Turashvili (WiR) door Marieke Kessel (6'53", maart 2014)
- Vertalen in zicht: voorbeeldles door Galit Soesan over het vertalen van toneel van docent Andrew Niemeijer aan de klassen MHV4 (FLE) van het OSG West Friesland in Hoorn (5'47", april 2014).
- *Camping Bellos*, animatiefilm door Klaske Oenema, gemaakt voor de Vertalersgeluktournee (2'25", april 2014)
- *Dode meeuw*, animatiefilm door Klaske Oenema, gemaakt voor de Vertalersgeluktournee (2'45", april 2014)
- Videoportret Jesús Carrasco (WiR) door Marieke Kessel (5'09", juli 2014)
- twee filmpjes met Philipp Blom (WiR) door en op WHY I LOVETHISBOOK (september 2014)
- twee filmpjes met Roderik Six (WiR) door en op WHY I LOVE THIS BOOK (oktober 2014)
- twee filmpjes met Letterenfonds-debutant Mano Bouzamour door en op WHY I LOVE THIS BOOK (november 2014)
- twee filmpjes met Letterenfonds-debutant Roman Helinski door en op WHY I LOVE THIS BOOK (november 2014)

De tien 2014-edities van de literaire talkshow Letteren &cetera kunnen worden bekeken via de Literatuurpagina op de website van NPO Cultura: http://www.cultura.nl/genres/literatuur/2014/OVERZICHT_letteren_etcetera.html

Websites

www.letterenfonds.nl
www.vertalingendatabase.nl
www.schwob.nl
www.vertalershuis.nl
www.europeseliteratuurprijs.nl

Bereik

De tweetalige website van het **Letterenfonds** werd in 2014 door gemiddeld 18.242 unieke bezoekers per maand bezocht. (Ter vergelijking: in 2013 ging het om gemiddeld 18.111 unieke bezoekers per maand.) Daarnaast werd tien keer een algemene Nederlandstalige nieuwsbrief verstuurd naar circa 2.305 abonnees. De buitenlandse uitgeverijen werden vier keer geïnformeerd over recent verschenen titels via de Highlights-nieuwsbrieven (Engelstalige digitale nieuwsbrief). Op de social media steeg het aantal volgers van het Letterenfonds flink. Eind 2014 telde het Twitter-account 1.700 volgers (was eind 2013: 1.221) en de Facebook-pagina 1.568 (was eind 2013: 1.013). Over het hele jaar genomen bereikte de Facebook-pagina in totaal 148.453 personen, een cumulatief gemiddelde van 12.371 mensen per maand. Het gaat hierbij om louter organische (niet: betaald) opgebouwde belangstelling.

De Facebookpagina van het Vertalershuis Amsterdam kwam uit op 220 (was: 133) volgers en die van de Europese Literatuurprijs op 225 (was: 130). Medio 2014 werd een nieuwe website gelanceerd als platform voor de Europese Literatuurprijs: www.europeseliteratuurprijs.nl

De pagina's van de **Schwob-website** werden in 2014 per maand in gemiddeld 1.149 sessies (door 889 unieke bezoekers) bekeken. Ter vergelijking: in 2013 trok de website gemiddeld 783 unieke bezoekers per maand. Op Twitter en Facebook ver(drie)dubbelde het aantal volgers. Eind 2014 had SchwobBooks op Twitter 577 volgers (2013: 143). Op Facebook waren dat er 575 (2013: 245). Het totale (cumulatieve) bereik van de FB pagina over 2014 is 32.737 personen, per maand werden dus gemiddeld 2.728 personen bereikt. Het gaat hierbij om een volledig organisch (niet: betaald) opgebouwd publiek.

“Normaal gesproken is een dankwoord niet de plek om jezelf te prijzen. Om te zeggen: ik had het wel verwacht, ik heb deze prijs verdiend, het is volkomen terecht dat ik hier sta en niet een ander. Maar omdat papa niet wist dat dit zou gebeuren, hij dus niets heeft voorbereid en bovendien niet kan praten, spreek ik het dankwoord uit. En omdat ik het doe, vind ik dat ik lekker mag opscheppen over papa. En mag zeggen dat hij inderdaad precies de juiste persoon is die vandaag een ere-Gouden Ganzenveer in ontvangst mag nemen.”

Dankwoord Jet Steinz bij de uitreiking van de Gouden Ereveer aan Pieter Steinz, zie website Nederlands Letterenfonds en NRC.nl, 3 maart 2014.

“Steinz werd door de EBN voorzitter Godelieve Van Heteren, die de prijs uitreikte, geroemd voor zijn vele toegankelijke culturele columns en Europese vignetten, waarvan zijn jongste bundel *Made in Europe* een ware apotheose vormt. De award wordt jaarlijks door de EBN toegekend aan de persoon of groep personen die ‘op de meeste constructieve wijze heeft bijgedragen aan het Europese debat in Nederland’. In een dankwoord onderstreepte Steinz bij monde van zijn vrouw Claartje de betekenis van cultuur die mensen verbindt.”

De Europese Beweging Nederland bij het bekendmaken van de bekroning van Pieter Steinz tot EuroNederlander 2014, www.europesebeweging.nl, 12 juni 2014.

“Pieter Steinz was granted a Special Mention for creating an original encyclopedia of cultural icons which belong to the DNA of Europe ‘He has identified and brought together over 200 symbols of Europe’s art and heritage which have a major influence in all parts of our continent. We hope that this European recognition will stimulate the translation and broader divulgation of this important work, especially at the time where Europe needs a New Narrative with a stronger cultural dimension.’”

De jury van de Helena Vaz da Silva European Award bij het bekendmaken van de eervolle vermelding voor Pieter Steinz, www.europanostra.org, 25 juli 2014.

Fotocredits

- (p.5) Interview met WiR Philipp Blom door Bernard Hulsman, *NRC Handelsblad*, 1 oktober 2014.
- Foto (p.6) prijsuitreiking Gouden Boekenuil 2014, Joost de Vries (winnaar) en Ilja Leonard Pfeijffer (een van de vijf shortlist genomineerden) door Frank Toussaint.
- (p.8) Poster door Flo (Floor de Goede).
- Foto (p.9) Jelica Novakovic-Lopušina door Roeland Fossen.
- Foto's (p.12) presentatie van Literatuur op het scherm door Nienke Doekes.
- Foto's (p.24) Schwobfest door Hannie van Herk (Boekblad was erbij).
- Foto's (p.36) Made in Europe door Victor Schiferli (Nederlands Letterenfonds).

Colofon

Jaarverslag 2014
Nederlands Letterenfonds

Ontwerp
Kummer & Herrman, Utrecht.

© Nederlands Letterenfonds, maart 2015
Volledige of gedeeltelijke overname is alleen toegestaan met bronvermelding.

Een uitgebreidere, digitale publiekseditie van dit jaarverslag is te vinden op www.letterenfonds.nl > Publicaties > 2015.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Cultuur

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

niederländische stiftung für literatur
fondation néerlandaise des lettres
fundación neerlandesa de letras
fondazione nederlandese per la letteratura
fundação neerlandesa de letras
nederlânsk letterenfûns
المؤسسة الهولندية لدعم الآداب
荷兰文学基金会

Nieuwe Prinsengracht 89
1018 VR Amsterdam

Postbus 16588
1001 RB Amsterdam

t +31 (0)20 520 73 00
f +31 (0)20 520 73 99
post@letterenfonds.nl
www.letterenfonds.nl

